

TÜRK SINEMAŞINDA SURIYELİ MÜLTECİLER: “KARDEŞİM İÇİN DER’A” FİLMİNDE MÜLTECİLERİN MAĞDURİYET TEMSİLİ”

Muhammed Ersin TOY
İstanbul Üniversitesi, Türkiye
nehreyn@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4851-5321>

Şükrü SİM
İstanbul Üniversitesi, Türkiye
sukrusim@istanbul.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-3579-6750>

Geliş tarihi / Received: 12.08.2020

Kabul tarihi / Accepted: 02.12.2020

DOI: 10.17932/IAU.ICD.2015.006/icd_v07i1003

ÖZ

Sınır komşumuz Suriye’de iç savaş başladığı günden bu yana ülkemize çok sayıda Suriyeli insan sınırı aşmış ülkemize iltica etmiştir. Resmi kayıtlara göre bugün ülkemizde yaklaşık 3.7 milyon Suriyeli mülteci bulunmaktadır. 2011 yılından beri ülkemizde yoğun şekilde bulunan ve artık Türk toplumunun önemli bir parçası haline gelen Suriyeli mültecileri konu edinen sadece 8 tane film yapılmıştır. Araştırmamızda, Suriyelilerin Türk sinemasında nasıl temsil edildiği ve bu temsilin nasıl oluşturulduğu üzerinde durulacaktır. Bu 8 film içinden hem makalenin tartışmasını derinleştirmek hem de nitelik bakımından daha iyi olduğunu düşündüğümüz, *Kardeşim İçin Der’a* filmi örneklem olarak seçilmiştir. *Kardeşim için Der’a* filmi, Şubat 2011’de Suriye’de yaşanmaya başlayan iç savaşın başlangıcına odaklanmaktadır. Suriye halkının nasıl bir direniş gerçekleştirdiğini ve Suriye iç savaşına giderken, Suriye halkının yaşadığı mücadele tarihi olaylara ve gerçeklere dayanarak Ali Türkani karakteri üzerinden anlatılmaktadır. Çalışmada, *Kardeşim İçin Der’a* filmi yapısal metin çözümleme yöntemiyle incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Türk Sineması, Mülteciler, Türk Sinemasında Mülteciler, Suriyeli Mülteciler, Temsil*

<i>Atf</i>	Ersin T. ve Sim Ş. (2021) TÜRK SINEMASINDA SURİYELİ MÜLTECİLER: “KARDEŞİM İÇİN DER’A” FİLMİNDE MÜLTECİLERİN MAĞDURİYET TEMSİLİ”. İletişim Çalışmaları Dergisi, 7 (1), 49-92
------------	---

SYRIAN REFUGEES IN TURKISH CINEMA: VICTIM REPRESENTATION OF SYRIAN REFUGEES THROUGH THE MOVIE “DER’A FOR MY BROTHER”

ABSTRACT

Since 2011, there is an average of 3.5 million Syrian refugees in our country. Although there are a large number of Syrian refugees in our country so much, though in Turkish cinema in 2011. From a total of 8 films about refugees seeking asylum in Turkey or pillar-have. This research will examine how Syrians are represented in Turkish cinema and how they are included in Turkish Cinema. The movie that we selected as a sample from these 8 films is Der’a For My Brother. The movie “Der’a” for my brother is narrated through the character of Ali Türkani, based on the historical events and facts that the Syrian people had undergone and resulted in the Syrian civil war at the beginning of the civil war in Syria in February 2011. In this study, the movie Der’a for My Brother will be examined through the method of structural text analysis. How the Syrians are represented in the film will be examined through the problem of victimization. In the study that deals with the problem of how Syrian refugees are handled and how they are included in Turkish cinema, it has been determined semiotically that Syrian Refugees are represented as victims

Keywords: *Turkish Cinema, Refugees, Refugees in Turkish Cinema, Syrian Refugees, Representation*

GİRİŞ

2010 yılında Tunus’ta bir seyyar satıcının kendisini alevler içerisine atmasıyla başlayan Arap Baharı birçok Arap ülkesini derinden etkilemiştir. Bu derinden etkilenmenin yansımalarını hala içinde yaşayan Suriye’nin ve Suriyelilerin durumu ise çok kritik bir şekilde halen devam etmektedir. Türkiye’nin en uzun sınır komşusu olan Suriye’de yaşanan iç savaştan en çok etkilenen ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. 2019 TÜİK raporlarına göre Türkiye sınırlarında yaşayan kayıtlı Suriyeli mülteci sayısı 3 milyon 687 bin 244 kişi ile dünyada en çok

mülteciye sahiplik eden ülke konumundadır (TÜİK, 2019). Ayrıca Türkiye’deki mültecilerin yüzde yetmişinden fazlası çocuklardan oluşmaktadır. Türkiye’nin Suriyeli mülteciler için harcadığı rakam olan 40 milyar Euro ise, meselenin sadece sosyolojik değil ekonomik boyutunun da çok ciddi olduğunu göstermektedir. (URL-1) UNİCEF’in sitesindeki 2019 verilerine göre, Türkiye’de şu an 1,74 milyon çocuk bulunmaktadır. 2019 itibarıyla okula kayıtlı olan 680 bin çocuğa karşı, yaklaşık 400 bin çocuk hala okul dışında yaşadığı belirtilmektedir (URL-2).

Türkiye coğrafya olarak sahip olduğu jeopolitik pozisyonu sebebiyle köprü olarak kabul edilmekte ve bu şekilde bir sosyo-politik algı yaygın olarak karşılık bulmaktadır. Gerek yazılan tarih kitaplarında gerekse yapılan sosyolojik analizlerde Türkiye’nin sahip olduğu bu köprü pozisyonu sürekli dile getirilmektedir. Türkiye’nin bu coğrafi kaderi asırlardır ilk defa bu kadar gerçekliğe dönüşmüş ve güneyden kuzeye ve doğudan batıya göçmenlerin sadece geçiş noktası değil artık durak yeri haline de dönüşmüş durumdadır. Bu durum elbette birçok araştırmacının dikkatini Türkiye’ye çevirmiştir. (Akın, Boztaş, 2020:47) Bugün Türkiye yaklaşık 4 milyon mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye, Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği tarafından verilen bilgilere göre dünyadaki en fazla mülteci misafir eden ülke konumundadır. (URL-3) Yüksek Komiserliğin rakamlarına göre Türkiye’de 3.6 milyon Suriyeli’nin yanı sıra 170 bin Afganistanlı, 42 Bin Iraklı 39 bin İranlı, 5700 Somalili ve 11.700 farklı ülkelerden mülteci ve mülteci-lik talebi olan toplamda 4 milyon kişi bulunmaktadır (URL-4).

2011 yılından itibaren Türkiye’de yaşayan ortalama 3 milyon Suriyelinin Türk sinemasında yansması ve değerlendirmesi ise hayli önem teşkil etmektedir. Türk sinemasında “Suriye ve Suriyeliler” nasıl temsil edilmiştir? açıkçası bu konuda literatürde çok sayıda araştırma bulunmamaktadır. Yüksek lisans ve Doktora tezi bağlamında ise sadece bir tane yüksek lisans tezi vardır. Bu yüksek lisans tezinin de filmler üzerinden Suriyelilerin nasıl temsil edildiğinden ziyade, filmin künyesi ve hikayesine yoğunlaştığı görülmektedir (Gültekin, 2019: 87).

Türk Sineması’nda ise Suriye sorununa ve Suriyeli Mültecilere odaklanan film sayısı hayli kısıtlıdır. Bu konudaki ilk örnek 2011 yılında çekilen *Fedakar*’dır. Onu sırasıyla *Terkedilmiş* (2015), *Mülteci* (Penaber) (2017), *Hayat Çizgisi Suriye* (2016) *Yüzme Öğreniyorum* (2017), *Bordo Bereliler Suriye* (2017), *Misafir* (2017) ve *Kardeşim için Der’a* (2018) gibi filmler izler. Suriyelileri ve Suriye meselesini inceleyen toplam 8 kurmaca film bulunmaktadır.

Bu çalışmada, örnek olarak seçtiğimiz, *Kardeşim İçin Der’a* filmini anlamak için bir alt yapı olması amacıyla, Suriye’de yaşanan iç savaşı daha sonra Suriye olaylarını ve Suriyelilerin içinde bulunduğu durumu ele alarak sonrasında Türk

sinemasında Suriyelileri konu alan filmlerden bahsederek, *Kardeşim İçin Der’a* filmine geçmeyi planlayıp, “*Kardeşim için Der’a*” filminde, Suriyelilerin nasıl temsil edildiği yapısal metin çözümlemesi yöntemiyle açıklanacaktır. Suriyelilerin temsilinde daha çok “mağdur ve madun” olarak sunulmaları da bu çalışmanın en önemli sorunsallarından birini oluşturmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI, KAPSAMI VE ÖNEMİ

Bu çalışmada Türk sinemasında Suriye Sorununun ve Suriye mültecilerinin nasıl temsil edildiği “*Kardeşim İçin Der’a Filmi*” üzerinden incelenecektir. Bu çerçevede “*Kardeşim İçin Der’a Filmi*” çözümlenerek bu filmde, Suriye sorununun ve Suriye mültecilerinin nasıl temsil edildiği ortaya konulacaktır.

2011 yılından itibaren Türkiye’ye büyük bir kitlesel göç ile gelen ve şu an sayıları 3,5 milyonu geçen Suriyeliler ile ilgili yapılan akademik çalışmaların büyük niteliğini; yazılı basın, TV ve sosyal medya üzerinden yapılan çalışmalar oluşturmaktadır. Türk Sinemasında, Suriyeliler ve Suriye sorunu üzerine yapılmış hiçbir akademik makale çalışması olmaması literatür noktasında önemli bir boşluğu meydana getirmektedir. Yapılmış tek bir akademik çalışma; (Gültekin, 2019: 89) tarafından “Türk Sinemasında Suriye Sorunu ve Suriyeli Mülteciler” isimli yüksek lisans tezi çalışmasıdır. O çalışmada, Suriyelilerin Türk sinemasında nasıl temsil edildiklerini derinlemesine değil daha yüzeysel ele almaktadır. Bu çalışmanın, hem akademik literatürde var olan bir boşluğu önemli oranda dolduracağı düşünülürken aynı zamanda Türk Sinemasında Suriyelilerin nasıl temsil edildiği ve bu temsilin nasıl bir biçimde inşa edildiği, *Kardeşim İçin Der’a* filmi üzerinden ele alınacaktır. Suriyelilerin, mülteci konumuna gelmelerinin, Totaliter bir lider olan Baas Partisi Lideri Beşar Esad’ın baskı ve zulumları sonucunda medyana gelmesi üzerinden ele alan örnek filmimizde, Suriyeli Mültecilerin birer mağdur olarak temsil edilişlerini de incelemeyi amaç edinmektedir bu çalışma. Türk Sinemasında Suriyelilerin “mağdur ve madun” olarak sunulmasını ele alarak Suriyelilerin toplumsal olarak görünümünün Sinema ile nasıl inşa edildiğini açığa çıkartmak en büyük sorunsallarımızdan da birisi olacaktır.

Türkiye’de 2011 yılından itibaren ortalama 3 milyon Suriyelinin, Suriye’de yaşanan iç savaştan kaçarak Türkiye’ye mülteci olarak sığınması Türkiye’de yaşayan bireyleri birçok noktada etkilemiştir (URL-5). Sinema sanatı da toplumsal olayları ve olguları yansıtma noktasında en önemli iletişim araçlarından birisidir. Böyle bir sanatın böyle büyük göç dalgası karşısında yaşanan olayları ele alması ve onları “beyaz perdeye” yansıtması düşünülemezdir. Türk Sinemasında da 2011’den itibaren yaşanan bu trajediyi beyaz perdeye yansıtan çok sayıda film olmuştur. Bu filmlerde “Suriyelilerin” nasıl temsil edildiği “Suriye olayları-

na nasıl bakıldığı çok önemli bir boyutu oluşturmaktadır. Çünkü sinema sadece eğlence ve boş zaman etkinliği değil aynı zaman da halkın etkilendiği ve bilinç kazandığı da bir yerdir. Bu çalışmadan 2011 yılından itibaren Türk Sinemasında çekilmiş Suriye ve Suriyelileri konu edinen filmlerden yola çıkarak, Kardeşim İçin Der'a filmi örneği üzerinden "Suriye ve Suriyelilerin" nasıl temsil edildiği ortaya çıkartılacaktır. "Kardeşim İçin Der'a" filminin örneklem olarak seçilmesinin sebebi ise şudur. Kardeşim için Der'a filmi, Suriye'de yaşanan bu iç savaşın başlangıcına giderek, Suriyeli mültecilerin neden bu duruma düştüğüne bir cevap arama girişiminde olan bir filmidir. Yaklaşık 9 yıl önce meydana gelen bu kitlesel göç durumunda, Suriyelilerin neden ülkelerini terk ettiklerini, neden vatanlarından uzak bir yerde "mağdur ve madun" bir şekilde yaşadıklarını, sinemasal bir şekilde cevaplamaktadır. Ülkemizde Suriyeli mülteciler ile ilgili çok olumsuz estirilen görüşlerin aslında onların yaşadığı "zulümlerin" ve yaşadığı trajedilerin bilinmemesinden kaynakladığı varsayımıyla bu film" Suriyelilerin, Suriye'de yaşadığı baskı ve zulmü anlatarak, Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye veyahut başka ülkelere neden sığındığını da alt metin olarak ele almaktadır. İkinci bir durum, Kardeşim İçin Der'a filmi bir kamu yayıncısı olan Türkiye Radyo ve Televizyon kurumu (TRT) tarafından yapılmıştır. TRT, bir devlet kurumu olarak, TV, radyo ve yeni medya üzerinde çalışmaları bulunurken, sinema sektörüne de özel olarak girerek bu film üzerinden, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, Suriyelilere ve Suriyeli mültecilere nasıl baktığını da bu film üzerinden yansıtmaktadır.

Bu çalışmadaki amaç Türk sinemasında Suriye Sorunun ve Suriye mültecilerinin nasıl işlendiğini örnek olarak seçtiğimiz "Kardeşim İçin Der'a Film"i üzerinden ortaya koymaktır. Suriyelilerin Türk sinemasında nasıl ele alındığını nasıl bir temsili olduğunu ortaya koymayı hedefleyen bu çalışma Türk sineması üzerinden Suriyelilere nasıl bakıldığını onları nasıl bir imaj ile ortaya koyduğunu açığa çıkarmayı amaçlamaktadır. Türk Sinemasında, Suriyeli mülteciler hangi bağlamda işlenmiştir, hangi konuya özne olmuşturlar? İşlendikleri konularda hangi karakter temsilini nasıl canlandırmaktadırlar. Suriyeliler, sinema perdesi üzerinden hangi mesajı vermektedirler? Bu ve bunun gibi sorulara cevap arayacak olan araştırma "Kardeşim İçin Der'a" filmi örnekleminde bu soruları detaylı incelemeyi amaçlamaktadır.

SURİYE'DE İÇ SAVAŞIN BAŞLAMASI

Ortadoğu coğrafyasında Arap Baharı ile yayılan süreç azımsanmayacak kadar çok ülkeyi etkisi içerisine alarak; coğrafyanın ana unsurlarında büyük bir değişimin meydana gelmesine sebep olmuştur. Arap Baharı ile beraber çok sayıda ülkede iktidar ve düzene karşı toplu halk ayaklanmaları ortaya çıkmış ve bu top- raklarda hayat süren toplulukların önemli bir kısmı iktidarın görevden azledilerek

yargılanması istemiyle meydanlara yayılarak protestolara kalkışmışlardır. Öncü ülke olarak Tunus’ta başlayan halk ayaklanması, domino taşı etkisi yaratarak artarda Mısır ve Suriye’ye yayılmıştır. Arap Baharı ile beraber Mısır’da iktidar olan Hüsnü Mübarek, Libya’da iktidarda bulunan Kaddafi, Tunus’un lideri Abidin Bin Ali ve Yemen’de iktidarda bulunan Ali Salih vazifelerini bırakmak mecburiyetinde kalmıştır. Bu iktidarda bulunan kişiler içerisinde Ali Salih ve Kaddafi, ülkelerindeki acı olaylar neticesinde çok kötü bir şekilde hayatlarını kaybetmişlerdir.

Halk arasındaki gerginlik Arap Baharı’nın kıvılcımını başlatmış ve birbiri ardına isyan bayrakları tüm Ortadoğu’yu ele geçirmiştir. Halk ayaklanmalarının ilk başlangıç merkezi ise bir Kuzey Afrika ülkesi olan Tunus’ta medyana gelmiştir. Üniversite mezunu olan fakat ülkedeki ekonomik sıkıntılardan dolayı iş bulamamış olan Tunuslu Muhammed Bouazizi, seyyar satıcılık yaparak iâşesini kazanmaktaydı; ancak polisler tarafından şiddete maruz kalarak seyyar tezgâhına el konulmuştu. Bu olay karşısında çaresiz kalan Bouazizi, 17 Aralık 2010 tarihinde bulunduğu ilin valilik binası önünde kendisini ateşe vermiştir. Bu olay kısa süre içerisinde sosyal medya üzerinden tüm halkı derin bir şekilde etkilemiş, özellikle daha fazla özgürlük isteyen genç nesil, sosyal medya üzerinden örgütlenerek yönetimi protesto etmeye başlamıştır. Ülkeyi uzun süredir yöneten Zeynel Abidin bin Ali, halka ekonomik ve sosyal reformlar yapacağı vaadi vermesine rağmen halk hareketi sona ermemiş, bunun üzerine Bin Ali 14 Ocak 2011’te ülkeyi terk ederek Suudi Arabistan’a kaçmıştır. Tunus’ta başlayan halk ayaklanması “Arap Baharı” olarak adlandırılan ve tüm Arap ülkelerini tedirgin eden sürecin fitilini ateşlemiştir. Nitekim Tunus’ta başlayan süreç, sırası ile Mısır, Libya, Suriye’yi derinden etkilerken Cezayir ve Fas zayıf isyan dalgaları ile karşılaşmıştır (Polat, 2016: 138).

Arap Baharı tüm Ortadoğu’yu sarmışken Suriye’nin bundan etkilenmemesi beklenemezdi zira Arap Baharı’nın temel dinamikleri ile Suriye’de halkın içerisinde bulunduğu durum benzerlik göstermekteydi. Buna rağmen Suriye’de yaşanan protestoların nedenlerinin bir kısmı ekonomik gerekçelerden kaynaklı olan işsizlik ve ekonomik krizler olsa da asıl tepki gösterilen konular siyasi özgürlükler ve 1963’ten bu yana devam eden olağanüstü hâl yasasının yürürlükte olmasıydı. Olağanüstü hâl yasası ülkede yaşanan birçok problemin kaynağını teşkil etmekteydi (Polat, 2016: 38).

Halk hareketlerinin bu derece önemli sonuçlar ortaya koyması, bölge ülkelerindeki yönetimleri huzursuz etmiş ve ülke önderleri çeşitli tedbirler almaya başlamıştır. Olayların Suriye’ye ulaşması da bu sürecin bir parçası olarak medyana gelmiştir. Mısır olaylarının en hareketli dönemlerinde Esad, ilk yenilik hareketini açıklayarak Facebook ve Youtube gibi sosyal medya sitelerine 2007 yılından

sonra ilk defa Suriye'den erişim izni vermiştir. Esad bu kararı verirken kendi rejiminin Tunus ve Mısır'dakinden daha güçlü olduğunu ve o dönem için halk hareketlerinin örgütlenmesi noktasında çok önemli bir işlevi bulunan sosyal medyanın Suriye için bir tehdit taşımadığını belirtmiştir. Ancak ortaya çıkan gelişmeler Esad'ı haksız çıkartmış ve sosyal medya Suriye olayları sırasında da etkin bir rol oynamıştır. (Kiraz, 2018: 56) 2011 yılı mart ayına kadar Suriye'de ciddi sayılabilecek türde bir gösteri ya da ayaklanma yaşanmamıştır. Ancak önce Şam Üniversitesi'nde daha sonra da Der'a kentinde hükümet karşıtı gösteriler düzenlenmeye başlamıştır. Suriye olaylarını başlatan temel gelişmelerden kabul edilen olayda Der'a'da yaşanan yaşları 10 ila 14 arasında değişen, duvarlara hükümet karşıtı yazılar yazan çocukların tutuklanması olmuştur. Bu tutuklanmayı protesto için sokağa çıkan halka, rejim müdahale etmiş ve çıkan olaylarda altı kişi ölmüştür. Her ne kadar Şam yönetimi Der'a'daki olayları denetlemek adına bir ekip kurmuş ve Der'a valisini görevden almışsa da başlayan halk hareketleri, ülke içerisinde hızlı bir yayılma sürecine girmiştir (Kiraz, 2018: 56).

15 Mart 2011 tarihinde Der'a şehrinde, öğrencilerin okul duvarlarına "halk rejimin değişmesini istiyor" yazılarını yazması sebebi ile öğrenciler tutuklanmış ve tutuklu kaldıkları süreçte ağır işkenceye maruz kalmışlardı. Buna karşılık öğrencilerin aileleri tutuklamaları ve çocuklarının işkence görmesini protesto etmiş ancak güvenlik güçlerinin ailelere şiddet ile karşılık vermesi sonucunda 4 sivil vatandaş hayatını kaybetmiştir. Bu olay üzerine gösteriler kitlesel bir hal almıştır. Suriye'nin Der'a kentinde başlayan protestolar ülkede bulunan Esad karşıtı muhalifleri cesaretlendirmiş, muhalifler Der'a'da başlayan protestoları birçok kente yaymışlardır. Der'a'da yaşanan olayın hemen ardından 18 Mart günü cuma gününe denk gelmekteydi. Cuma namazı çıkışında halkın tepkisi merak edilmekteydi. Cuma namazı çıkışı Şam, Halep, Lazkiye, Hama, Humus gibi birçok şehirde Suriye tarihinde son yıllarda görülmeyen oranda büyük protestolar yaşanmıştır. Protestolar sırasında güvenlik güçleri olaylara çok sert bir biçimde müdahalede bulunmuş, bazı protestocular hayatlarını kaybetmiştir. Bu olaylarda hayatını kaybedenler için ertesi gün cenaze töreni düzenlemiş ve bu törenlerin sonrasında da çeşitli olaylar yaşanmıştır. Bu olayların ardından Suriye'de Arap Baharı'nın fitili ateşlenmiştir. Çoğunluğunu Sünni nüfusun oluşturduğu Der'a kentindeki protesto gösterileri nedeniyle 25 Nisan'da Esad rejimi kenti kuşatma altına almıştır. Bu davranış sonrası uluslararası kamuoyunun dikkati Suriye'ye yönelmiştir. Der'a'da başlayan gösterilerin Hama, Humus ve Lazkiye'de görülmesi üzerine Esad rejimi şiddete başvurmuş ve iç savaş tartışmaları yaratmıştır. Der'a kentinin kuşatılması ve protestoculara karşı orantısız kuvvet kullanılması sebebi ile Baas Partisi'nden 200'e yakın üye istifa etmiştir (Koldaş ve Köprülü, 2011: 34).

Suriye'de yaşanan olaylara bakıldığında Suriye halkı Arap Baharı'nın etkisi ile

gösterilere başlamış ve başlangıçta ülkede yaşanan sıkıntılara dikkati çekmek istemiştir. Bu amaç doğrultusunda halk protestoların başlangıcında Esad’dan reform talep etmiştir. Ancak bunun karşılığında yönetimin şiddet kullanarak cevap vermesi üzerine halk Esad iktidarının devrilmesini talep etmeye başlamıştır. Esad’a bağlı güvenlik güçlerinin halk gösterilerinde aşırı şiddet kullanması üzerine Suriye’de halk ile Baas rejimi arasındaki bağ tamamen kopmuş, halk Esad’ın devrilmesini de yeterli göremeyerek ülkede yaşanan katliamların sorumluları olarak gördükleri Esad ve ona bağlı Baas mensuplarının cezalandırılmasını istemektedir (Şöhret, 2016: 56).

Hükümet karşıtı hareketler zamanla Suriye’de iç savaşa dönüştü ve Hükümet ile muhalefet arasında diyaloglar Ekim 2011’de Suriye Ulusal Konseyi’nin kurulması ile sonuçlandı. 2011 yazından itibaren de Özgür Suriye Ordusu’nun kurulması ile durum 2012 yılında tamamen bir iç savaşa dönüştü ve farklı silahlı gruplar kuruldu, hem rejim güçleri ile muhalefet arasında hem de farklı silahlı gruplar arasındaki çatışmalar ülke geneline yayıldı. Farklı grupların ve aktörlerin dâhil olduğu savaş, ülkede 2019 itibari ile halen sürmektedir. Suriye’de patlak veren olaylar ve iç karışıklıklarla birlikte alevlenen rejim karşıtı gösteriler dünyanın son yıllardaki en büyük insani krizlerinden birinin yaşanmasına sebep oldu ve burada yaşayan milyonlarca kişi evlerini, ülkelerini geride bırakarak terk etmek zorunda kaldı ve nihayetinde sınır ülkelere doğru bir “benzeri görülmemiş bir göçle” dünyayı karşı karşıya bıraktı. Suriyeli mültecilerin sayısı sınır bölgelerinde ve komşu ülkelerde her geçen gün artmaktadır. Daha önceki mülteci krizleriyle karşılaştırıldığında, 2. Dünya Savaşı’ndan bu yana yaşanan en büyük mülteci krizi ve “çağımızın en büyük insani acil durumu” olarak tanımlanmaktadır (Barın, 2019: 161).

Suriye’de en önemli sorunlardan biri göç etme, yani yerinden edilme sorunudur. Savaşın ilk kıvılcımları ile ortaya çıkan bu sorun ile birlikte hem ülke içinde hem de ülke dışına mecburi göçler olmuştur. Göç hareketlerinin başlaması ile operasyon alanları genişlemiştir. Göç etmek zorunda kalan insanların nüfusunun çoğunluğunu çocuklar oluşturmuştur. Göç etmek zorunda kalan insanlar göç ettikleri yerlerde büyük bir adaptasyon süreci geçirmişlerdir. Karşılaşılan yeni insanlar, yeni coğrafyalar ve yeni toplumlara uyma süreci zaman almıştır. Bunun dışında fiziki ve biyolojik ihtiyaçları olan beslenme, barınma gibi ihtiyaçlarını karşılamada büyük sıkıntılar çekmişlerdir. Daha savaşın etkisinden kurtulamayan bu insanlar, bu zorluklar sonucunda büyük bir korku ve telaş içine girmişlerdir (Gültekin, 2018: 14).

SURİYE İÇ SAVAŞI’NIN TÜRKİYE’YE YANSIMASI

Dünyanın gelişmiş alanlarında yer alan 8 ülke 2000-2010 yıllarında göç veren

ülke konumundan 2010-2015 yıllarında göç alan ülke konumuna geçmiştir. 2010-2015 ve sonrasında bu ülkelere örnek olarak Suriye 'deki savaş kaynaklı göçe maruz kalan komşu ülke Türkiye gösterilebilir. Dünyadaki göç trendinin son on yıllık dönemde değişimine uygun bir şekilde Türkiye; 2000-2010 yılları arasında net göçmen miktarında dünya sıralamasında ilk on ülke arasına giremezken, 2010-2015 yılları arasında yılda 325.000 net göçmen alarak 900.000 ve 355.000 net göçmen alan ABD ve Almanya'nın ardında 3'üncü sıraya çıkmıştır (BM Uluslararası Göç Raporu, 2017: 15). Ardı ardına üçüncü kez olmak üzere 2016 yılında Türkiye 2,9 milyon Suriyeli ile dünyanın en fazla mültecisini barındıran ülke olmuştur (IOM Dünya Göç Raporu, 2018: 33-34).

Günümüz Türkiye'sinin sosyal bilimlerinde en çok tartışılan konularından birisi, şüphesiz göç olayı ve göçmenlerdir. Türkiye'de 2020 yılı itibariyle 3.585.209 Suriyeli geçici koruma kapsamında yaşamaktadır. Türkiye'ye gelen Suriyeliler sırasıyla en çok İstanbul'da (484.995), Gaziantep'te (453.409), Hatay'da (440.019) ve Şanlıurfa'da (425.557) yaşamaktadır. Suriyelilerin nüfusa oranla en yoğun buldukları il ise Kilis'tir (115.934). Bugün, Türkiye nüfusu içerisinde yaklaşık %5'lik bir oran yabancıardan oluşmaktadır. (Boztaş, Akın, 2020: 49) Bu nüfus oranı ile Türkiye'nin aynı zamanda akademi ve saha araştırmaları noktasında da en önemli sorunsal konularından birini oluşturmaktadır.

Suriye'de başlayan Arap Baharının etkisini en çok hisseden ülkelerden birisi Türkiye olmuştur. Türkiye ilk başta ayaklanmalara ve protestolara ılımlı yaklaşmıştır. Gün geçtikçe devam eden ve artan olaylar ile beraber Türkiye sınırında hareketlilik oluşturmaya başlamıştır. Buna karşılık Türkiye Esad rejimine, halkın taleplerini karşılamak için isteklerde bulunmuştur. Esad rejimi bu isteklere kayıtsız kalmak ile birlikte olayların şiddetini ve etkisini daha da arttırmıştır. Bunun sonucunda Türkiye, bir taraftan Esad rejiminden kaçan vatandaşları sınır illerde konaklamaya çalışırken bir taraftan da Esad yönetimi durdurmak için askeri sevkیاتlar düzenlemeye başlamıştır (Karkın ve Yazıcı, 2015: 206-207).

Türkiye Cumhuriyetine son yapılan kitlesel göç ise Suriye'den gerçekleşmiştir. 15 Mart 2011 tarihinde, Arap Baharı olarak bilinen gösteriler ile başlayan Suriye krizinde Nisan ayı itibariyle ortaya çıkan çatışma ortamı ülkeyi bir iç savaşa doğru sürüklemiş iç savaşın ülke geneline yayılması ve hayatın yaşanmaz duruma gelmesiyle birlikte kendilerini risk altında hisseden, temel ihtiyaçlarını ve güvenliklerini karşılayamaz duruma düşen Suriyeliler çareyi ülkelerini terk etmekte bulmuşlardır (Tunç, 2015: 29-63). Suriyeliler, güvenilir ve en yakın yer olması, akraba-aynı aşirete mensup tanıdıkları olması, misafirperverlik, kentin benimsenmesi açık kapı politikası, en iyi barınma merkezlerinin varlığı ve 2009 yılında karşılıklı vizelerin kaldırılması vb. (Erdoğan, 2015: 9) nedenler ile Türkiye'yi tercih etmişlerdir. Türkiye'ye gelen Suriyeliler ilk aşamada sadece sınır illerin-

de ve kamplarda ikamet etmişlerdir. İç savaşın uzaması ile kamp sayısı yetersiz kalmaya başlamış, kamplardan bağımsız olarak bir kısım Suriyeli sınır illerinde veya ilçelerinde akrabalarının yanında ya da kiradıkları evlerde ikamet etmeyi tercih etmeye başlamışlardır (Güçtürk, 2014). Bu durum, süreç içerisinde sayılarındaki büyük orandaki artışla birlikte ülkenin neredeyse tamamına dağılımlarına neden olmuştur. İç savaşın uzaması ise göç hareketlerini daha da artırmıştır (Tunç, 2015: 29-63).

Suriye’de yaşananlardan en çok etkilenen ülke Türkiye olmuş, Suriye’deki istikrarsız siyasi yapı, Türkiye-Suriye arasında büyük bir siyasi krize dönüşmüştür. Türkiye, Suriye’deki isyan karşısında ilk günlerde ihtiyatlı bir politika izlemiş, sessiz kalmayı tercih etmiştir. Ancak ilerleyen günlerde, Suriye rejiminin sivil halka yönelik uyguladığı şiddetin artması ile birlikte, Türkiye, Esad yönetimini halkının taleplerine kulak vermesi konusunda uyarılmıştır. Bu uyarı zamanla şiddetini arttırmış, Türk Büyükelçiliğinin Şam’dan geri çekilmesine ve Esad karşıtı muhalif oluşum Suriye Ulusal Konseyine açık bir şekilde destek verilmesine yol açmıştır. Suriye Ulusal Konseyinin merkezi İstanbul olarak kabul edilmiş ve konseyin askeri kanadı olarak hareket eden Özgür Suriye Ordusu’na, Türkiye’nin askeri ve lojistik destek sağladığı iddia edilmiştir. Buna ek olarak Türkiye’nin Hatay ve Şanlıurfa illerinde kurulan çadır kentlerde, rejimin uyguladığı şiddet politikasından kaçan Suriyelilere sığınak sağlamıştır (Orhan, 2013: 53).

Türkiye, özellikle yaşanan göçlerle birlikte toplumsal ve diplomatik anlamda çok büyük oranda etkilenmiştir. 2011 yılından bu yana Suriye’de yaşanan iç savaş nedeniyle sayıları neredeyse 4 milyonu bulan kitlesel bir göç hareketi ile karşılaştı. Suriye’ye ve Avrupa Birliği’ne komşu olarak, Suriyelilere karşı büyük bir sorumluluk üstlenen Türkiye açık kapı politikası ile çok sayıda Suriyelinin sınırına girmesine izin verdi. Sınırlarının açık olduğunu ve öyle kalacağını, gelenlerin Türkiye’deki temel ihtiyaçlarının karşılanacağını ve kimsenin zorla geri gönderilmeyeceğini açıkladı. Suriyeliler için sınır kapılarına yakın bölgelerde mülteci kampları kuruldu, buralarda yerleşimleri sağlandı (Barın, 2019: 162).

Türkiye Cumhuriyeti’nde sayıları 3.5 milyonu geçen Türkiye’nin 81 iline dağılmış durumda yaşayan Suriyeliler Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını da ekonomik, eğitim, güvenlik, sağlık, barınma ve uyum gibi birçok konuda etkilemiş ve etkilemeye devam etmektedirler. Türkiye’de yaşayan 3 milyon 642 bin 738 Suriyeli sığınmacı nüfusu içinde kadın nüfusu erkek nüfusundan düşüktür (Mülteciler Derneği, 2019). Suriyeli sığınmacı nüfusunun, 1 milyon 976 bin 55’i erkeklerden, 1 milyon 666 bin 683’ü ise kadınlardan oluşmaktadır. Suriye iç savaşı modern zamanların en büyük insani krizlerinden birine dönüşmüştür. Suriye savaşının yol açtığı insani krizin istatistiklerle ölçülebilecek olan etkileri şu şekilde

özetlenebilir: Çıkan çatışmalarda 560 bin kişi öldürülmüştür. 2010 yılında Suriye nüfusunun 21,02 milyon olduğu dikkate alındığında bu oranın yüksekliği daha anlaşılır olmaktadır. BMMYK kayıtlarına göre 5,627,218 Suriyeli mülteci durumuna düşmüştür. Türkiye ev sahipliği yaptığı 3,6 milyon mülteci ile Suriye Savaşından kaynaklı göçten en fazla etkilenen ülke konumundadır. 13,1 milyon kişi gıda, barınma, eğitim, koruma, sağlık gibi çok-sektörlü yardıma ihtiyaç duymaktadır. Bunlardan 5 milyonun ihtiyaçları acil olarak nitelendirilmektedir. 2.98 milyon kişi kuşatma altındaki bölgelerde sıkışmış durumdadır. Suriye’de bulunan çocukların 2.1 milyonu yaşanan savaş ortamından dolayı eğitim hayatlarını bırakmış durumdadır. Bu sayı ise savaş neticesinde uzun vadeli tahribat yaratacak olan ‘Kayıp Nesil tehlikesini de beraber getirmektedir. 1.3 milyon çocuk ise her an devam etmekte oldukları eğitim hayatlarını bırakma riski altındadır. Suriye içerisinde bulunan kişilerin 15.5 milyonu Su, Sanitasyon ve Hijyen alanında desteğe ihtiyaç duymaktadır. Bu sayı içerisinde 6.2 milyonun ihtiyaçları ise akut seviyededir. Ülke genelindeki kanalizasyon sistemi gerekli bakım ve onarım olanaklarından mahrum kaldığından dolayı atıkların % 70’i işlem altına alınmamaktadır (Kınık, 2019: 7).

Tablo 1. Suriyeli Sığınmacıların Çevre Ülkelerdeki Dağılımı

Ülke	Kaynak	Veri Tarihi	Erişim	Toplam Mülteci/Sığınmacı
Türkiye	Türkiye Cumhuriyeti, UNHCR	17 Ocak 2018		3,632,622
Lübnan	UNHCR	31 Aralık 2018		948,849
Ürdün	UNHCR	13 Ocak 2019		671,551
Irak	UNHCR	31 Aralık 2019		252,526
Mısır	UNCHR	31 Aralık 2019		132,871
Diğer (Kuzey Afrika)	UNHCR	30 Kasım 2018		35,713

Kaynak: (Kınık, 2019: 9)

Suriyelilerin yaşamak istedikleri ülkeler seçeneğinde, ülkenin emin (güvenli) olması, sosyal ve ekonomik noktada gelişmiş olması, kültürel benzerlik ve yakınlık içermesi ve iş bulma seçeneklerinin genişliği ve büyüklüğü son derece aktif bir

rol oynamıştır. Bu noktadan Suriyeliler için Batı Avrupa ülkeleri ana gidilecek ülkeler olmakla birlikte Türkiye de birçok açıdan sınır ülkeleri olan Irak, Ürdün ve Beyrut’a göre çok daha fazla tercih edilebilir bir ülke seçeneğinde yer almıştır. Bu sebeplerin dışında sahip oldukları sosyal ağlardan edindikleri enformasyonlar, onları komşu ülkelere yönlendirmiştir. Çünkü sosyal ağ kuramının da belirttiği gibi göçmen ağları, göç eden kişilerin etrafında bulunan herkesi etkileyen bir dinamığe sahip olup gidilecek bölgelerin yaşam kalitesine ilişkin bilgiler sağlayarak sığınmacıların göç etmeye karar vermelerine katkıda bulunmaktadır (Güllüpinar, 2017: 57).

Bir göçmenin belirli bir ulaşım yerine varması, bir geçimini sağlayacak iş ve barınmasını sağlayacak ev bulması, bir iş yeri açması, göçmen sosyal networkünden doğrudan etkilenebilmektedir. Sosyal ağlar; hısım, akraba, tanıdık, dostluk ve ortak etnik/topluluk bağıntılarıyla göçmenleri birbirine bağlayan kişilerarası bağlar kümesi olma özelliğiyle göç edecek kişinin göç alma kararlarında kolaylık sağlar. Bu sosyal ağlar özellikle akraba, köylü ve tanıdıkların olması ile göç eden kişinin şehir hatta mahalle seçimine bile etki edebilmektedir (Erbaş, 2019: 224-225).

Diğer bir deyişle sosyal network ağları, mülteci nüfusun şehirlerin belli semtlerinde ve mahallelerinde gettolaşmasına sebep olmaktadır. Yerleşim açısından belli bir mıntıkada yoğunlaşma, onlara öteki oldukları bir dünyada sınırlı da olsa bir eman içerisinde olma imkânı vermektedir. Tüm bunların bir neticesi olarak Türkiye, 2011 yılından beri Suriye’den gelen göç hikayesinin sosyal ve ekonomik maliyetini en yoğun şekilde yaşayan ülkelerden birisi olmuştur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün Şubat 2020 verilerine göre Türkiye’de yaşayan Suriyeli sayısı 3,5 milyonun üzerindedir. Nisan 2019 tarihi itibarıyla Türkiye’deki kalış süreleri dokuz yılı aşan Suriyelilerin büyük çoğunluğu kentlerde yaşamaktadır. Mülteciler hem formal hem de enformel sektörlerdeki çeşitli istihdam olanakları ve barınma kamplarına veya kırsal yerleşim yerlerine göre daha gelişmiş altyapı, fırsat ve olanaklar nedeniyle kentlere taşınmaktadır (Shiferaw, 2019; UNCHR, 2009, Aktaran: Vesek; Suğur, 2020: 4). Kentlerde mültecilerin çeşitli güçlüklerle rağmen erişebileceği barınma, ulaşım, iletişim, eğitim ve istihdam gibi imkânlar bulunmaktadır. Bu açıdan pek çok mülteci için kentler, kendileri ve aileleri için daha iyi seçenek olarak görülmektedir (Vesek; Suğur, 2020: 23).

Türkiye’de de Suriyeli göçmenler yoğun olarak büyük şehirlerde ikamet ettiği bilinen bir gerçektir. Göçmenleri gittikleri ülkelerde yaşadıkları sorunlar birçok açıdan benzerlikler göstermektedir. Bununla birlikte yaşadıkları şehrin büyüklüğü, coğrafi konumu, şehrin bulunduğu bölgenin sosyal ve kültürel yapısı, iş imkânları, kentin göçmen yapısı gibi özelliklerin mülteciler üzerinde ne tür et-

kileri olduğu konusu “mültecilik-sığınmacılık” meselelerinin boyutunu anlamak açısından son derece önemlidir. Diğer bir deyişle kentsel varış alanları dinamiklerinin, yeni gelenlerin amaçlarına ulaşabilme ve kaynak sağlamadaki rollerinin (Hanhörster ve Wessendorf, 2020. Aktaran: Vesek, Sait; Suğur, Nadir, 2020: 4) ortaya konulması, literatürde yer alan eksikliklerin giderilmesi açısından önem arz etmektedir. Türkiye’de Suriyeliler yoğunlukla büyük kentlerde yaşamalarına karşın ülkenin tüm bölgelerine dağılmış durumdadır.

Göçmenlerin yaşadığı en büyük problemlerden birisi de gittikleri ülkede dışlanma ve nefret söylemine uğramaları ve uyum problemleridir. Ayrıca mültecilerin buldukları ülkedeki konumlarının flü olması, onları iş yaşamında oldukça kırılğan hâle getirmektedir. Bunun neticesinde ise mültecilerin çalıştığı işlerde genellikle iş tanımları değişen, çalışma saatleri düzensiz ve maaş-yevmiye ödemeleri yasal sınırların çok altında bulunmaktadır. İstihdam, kayıt dışı olduğu için birçok sosyal haklardan (yıllık izin, sosyal güvence, sağlık raporu vb.) mahrum bırakılan göçmenler, iş gücü piyasasının en zayıf ve en çok dışlanmaya uğrayan kesimi hâline gelmektedirler (Dedeoğlu ve Ekiz, 2011:113).

Ayrıca Suriyeli göçmenlerin yerleşik kültürdeki milliyetçilik söylemini de güçlendirdiğini Sezen Yılmaz şöyle açıklıyor (Yılmaz, 2020:191) ;

Türk milliyetçiliğinin, tam teşekküllü bir alet çantasını aratmayacak kadar kalabalık söylemsel bagajında en sık başvurulan araçlardan bir tanesi olarak savaşı retorik karşımıza çıkmaktadır. Bireyler, kendi milliyetçiliklerinin söylemsel inşasını gerçekleştirirken, Türk milletini diğerlerinden “üstün” kıldığına inandıkları “savaşı ruha” referans vermekte, Suriyeli göçmenlere yönelik önyargılı tutumlarının temelinde de “savaşmamış” olmaları “kusurunu” argüman olarak eklemektedirler. Bunu yaparken, bireyler, hem biz ve onlar ayrımı üzerinden milli kimliğin kurgusal tanımının sınırlarını netleştirmekte, hem de bu tanım çerçevesinde Türk milli kimliğinin ve Türk milliyetçiliğinin gündelik hayatta sürekli olarak yeniden üretimini gerçekleştirmektedirler.

Suriyelilerin yaşadığı nefret söyleminin (ön yargılı) en önemli merkezinin, ülkelerinin savunması noktasındaki pasif rolleri olduğunu belirten Sezen şöyle devam ediyor: (Sezen, 2020: 193)

Suriyelilere yönelik ötekileştirici ve ayrımcı bir dil benimsediğine tanık olduğumuz katılımcıların “savaşı” retoriğini kullanım biçimi, Suriyeli göçmeni “vatan haini” ilan ederken,

aslında kendi “vatanperverliğinden” dem vuran bir halet-i ruhiyenin yansımasıdır. Milliyetçi ideolojinin zihin dünyasının tarihle kurduğu araçsal ilişki, zafer

imgeleri ile doludur. Bu zafer imgelerine, zaferle özdeşleştirilmiş mekan, zaman ve şahsiyetlere atfedilen önem, kaçınılmaz olarak geçmişe verilen referanslarla kendini göstermektedir. Türklüğün tarifini “zaferler”, “savaşlar” ve “şanlı bir tarih” üzerinden yapan katılımcılar, savaş güzellemesi yoluyla Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki varlığını bir “haysiyet yoksunluğu” olarak nitelemekte, bunun karşısında Türklüğün önemli bir bileşeni olarak “savaşçı ruha” vurgu yapmaktadırlar. Suriyelilerin yani ötekinin “vatan hainliği”, Türklerin yani “biz” kategorisinin “vatan severliği” üzerinden anlamlandırılan bir söylemdir. Katılımcıların birçoğu biz ve onlar ikilemi üzerinden milli kimlik inşasını söylemsel olarak gerçekleştirirken, Türklerin “savaşçılığı”, “vatan severliği”, “şanlı tarihi” ve en nihayetinde sahip olduğu “üstün kültürel özellikleri ve asaleti” vurgusunu yaparak bir tür kültürel hiyerarşi geliştirmektedirler (Yılmaz, Ravanoğlu, Sezen, 2017:195). Suriyelilerin Sinema’da temsillerinin de bir çok noktada bu persepektif üzerinden işlenmesine karşın, Suriyelilerin yaşadığı dramın “mağduru” olduklarını da belirten fikirler, sinema perdesinde yerini almıştır.

TÜRK SİNEMASINDA “SURIYELİLER”İ KONU EDİLEN FİLMLER

Türk Sineması’nda ise Suriye sorununa ve Suriyeli Mültecilere eğilen film sayısı oldukça azdır. Bu konudaki ilk örnek 2011 yılında çekilen *Fedakar*’dır. Onu sırasıyla *Terkedilmiş* (2015), *Mülteci* (Penaber) (2017), *Hayat Çizgisi Suriye* (2016) *Yüzme Öğreniyorum* (2017), *Bordo Bereliler Suriye* (2017), *Misafir* (2017) ve *Kardeşim için Der’a* (2018) gibi filmler izler (Gültekin, 2019).

YÖNTEM

Bu çalışmada, yapısal metin çözümlemesi uygulanarak, görüntü ve ses gibi sinemaya özgü aktarım kanallarından yararlanarak ana öykü ile çerçeve öykü çizgisi, zaman, mekan ve karakterler aracılığıyla filmde anlatımın nasıl kurulduğu ve anlamın nasıl inşa edildiğinin soruları yanıtlanmaktadır. Çalışmadaki arketipler ise karakterler içinde ve arasında oluşan aykırı düşünceler ve bu düşünceler arasında tartışmaya açık, kesin bir yargı içermeyen karşıtlıklar, çelişkiler sergilenmektedir.

Anlatı kuramı çok geniş disiplinler arası bir alandır, yalnızca göstergebilim ile sınırlanabilir. Altmışlı yıllardan sonra ortaya çıkan bu kuram, dilbilim ve yazınbilimin çözümleme yöntemlerini de kullanarak yazınsal ve görsel her türlü metinleri bir iletişim aracı olarak incelemeyi amaçlar. Bu anlamda iki tür araştırma yapar; ilki anlatı iletilerinin oluşturulmasında hangi süreçlerin etkin olduğunun araştırılıp incelenmesi, diğeri ise anlatı iletilerinin işlevlerinin incelenmesi ile okur üzerindeki etkilerinin saptanması (Erden, 1998: 43).

Göstergebilimci A. J. Greimas'a göre, her anlatı başlangıç durumuyla bitiş durumu arasında bir dönüşüm gerçekleştirir. Bu dönüşüm sürecinden eyleyenler değişik işlev ya da roller üstlenirler. Eyleyenler bu iki uç arasında başka eyleyenleri dönüştürürlerken, kendileri de dönüşür, değişir. Sinemasal bir anlatıyı okurken, her şeyden önce öyküye ve karakterlere ilgi duyulmaktadır. Ardından bunun bir metin (İng. Text) olarak incelenmesi için zamana, göstergelere, olayların meydana geldiği uzamın nasıl sergilendiğine bakılmalıdır (Parsa ve Akmeşe, 2012: 78).

Resim 1. A.J Greimas'ın Belirlediği Anlatımın Dizimi, Beşli Şema

Kaynak: (Kıran & Kıran, 2003: 245)

Arketip kavramı üzerine ilk olarak Platon, biçimlerin ideal ölümsüz şablonları olduğunu ortaya koyar. 20. Yüzyılda ise İsviçreli psikolog Carl Gustav Jung (2012) arketipleri modern psikolojinin alanına sokar. Kelime anlamıyla kalıp, şablon, ilk örnek olarak ifade edilen arketipler, insan kültürünün temel yapı taşları sayılabilir. İnsanlar uzun dönemler boyunca karşılaştığı benzer olaylar için belli davranış kalıpları oluşturmuş ve bunlar kuşaklar boyunca aktarılmıştır. Bu bağlamda her bireyin karşılaştığı anne, baba, erkek, kadın gibi roller arketip denilen şablonları ortaya çıkardı. Bu anlamda her arketip için belli sosyal ve psikolojik durumlarda ortaya çıkmış “prototip-ilk tip- ilk örnek” tanımlaması yapılabilir (Parsa ve Akmeşe, 2012: 98).

Anlatı yapıları kişilerin yaşadıkları alemlerinin yoludur. Sinema da bu yapıyı ele alarak hedef kitlesine yani; izleyicisine açılır. Tanımlanmış bir zaman ve mekân içinde ortaya çıkan, neden-sonuç dikatomisi içinde birbirine bağlı olaylar dizisi olan anlatı da Seymour Chapman'ın da belirttiği gibi hikaye, destan, roman gibi anlatı türleri ile oyun, drama gibi formlar arasında farklılık bulunmaktadır. Roman, öykü ve destanda yalnızca sözcüklerin kullanılmasına yani

diegesise karşılık, dram sanatında, oyunda sözcüklere ek olarak aksiyon, öykünme, taklit yani mimesis de yer alır. Platon *Devlet* adlı kitabında ilk defa diegesis ve mimesis kavramlarına netlik getirirken, şair veya yazarın hikayesi doğrudan kendisinin sözcükler kullanarak anlatması ile öykünerek, oynayarak, sözcüklerle anlatması arasında farklılıklar ortaya koymuştur. Buna göre, şair bizzat anlatıcının kendisi durumundaysa, bu diegesis durumu ve saf anlatı’dır; eğer başkasının yerine geçerek, taklit ederek konuşuyorsa bu da mimesis durumu olarak tanımlanır (Chapman, 1990: 109).

Anlatının biçimi ve kodları, başka bir deyişle anlatı kuramı üzerine ilk önemli çalışmalar 1928 yılında V. Propp tarafından ortaya konmuştur. Anlatıları yapı birimlerine ayırarak ilk çözümleme yöntemlerini belirleyen V. Propp (1985), Rus Halk masallarının ortak yapı birimlerini, karakterlerini belirlemiştir. Bir anlatının ortaya çıkması için bir başlangıç durumu, bir sonuç durumu ve bu ikisi arasındaki temel dönüşümü gerçekleştirecek bir failin varlığı gerekir. Başlangıç durumunu sonuç durumuna ulaştırın temel dönüşümün gerçekleşme sürecini ya da teknik deyişle, bir edim sözcesinin bir durum sözcesini etkileyip yeni bir durum sözcesine dönüştürmesi sürecini, göstergebilimciler anlatı izlencesi olarak adlandırırlar. Anlatı boyutunda çözümlemeye girişen bir göstergebilimcinin ilk etkinliği, durum sözcesini açığa çıkartmak, sonrasında da bu sözcelerin değişimlerini ortaya koymaktır; çünkü anlatı izlencesi ancak bir failin bir başka faili etkileyerek, içinde bulunduğu durumu bir başka duruma dönüştürmesiyle medyana gelir. Anlatı izlencesi dört dönem içerir: eyletim, edinim, edim, yaptırım (Rıfat, 1996: 31).

Birinci dönem olan eyletim, gönderme olarak da tanımlanır ve olaylar dizisinin oluşup bağlama evresidir. Bu aşamada genelde temel bir dönüşümü sağlayacak, olayın akışını yönlendirecek bir özne aranıp bulunur. Kısaca, ilk evre olan eyletim aşaması gönderen ile kahraman arasındaki ilişki üzerinedir. İkinci dönem yani edinim ise yeterlilik ve güçlenme üzerinedir. Birinci evre ortaya çıktığında, yani fail gönderenin programını uygulamayı kabullenmişse, bazı yeteneklere ya doğuştan sahiptir ya da sonradan çalışıp edinmesi gerekir. Bundan dolayı bu evrede gönderenin de işlevi sona ererken, kahraman yani özne gereken yetenekleri -belli şeyleri yapabilmeyi- bazı sınamalardan geçerek, güçlenerek edinmeye çalışır. Kahramanın anlatı programının akışını sağlayacak temel dönüşümü yapabilmesi adına yeni yeteneklerle donanması gereklidir. Bu yeteneklerden birisinin eksikliği kahramanın başarısızlığına neden olabilir. Kahraman gerekli yetenekleri edinirken, anlatı programı içine giren bazı kimselerden yardım görür, bazıları da kötü adam ya da karşı çıkanlar onu engellemeye çalışabilir. Üçüncü dönem olarak tanımlanan edim ise gösterme üzerinedir. Kahraman gerekli yetenekleri elde ettikten sonra, anlatının asıl teması olan eylemi gerçekleştirebilir. Bundan sonra ise, sonuca doğru dönüşümün gerçekleşeceği duruma yaklaşılmak-

tadır. Dördüncü dönem de de ise yaptırım söz konusudur. Bu dönemde failin yaptıkları kendisini göreve gönderen tarafından değerlendirilir, takdir edilir. Kahraman, başarı ya da başarısızlığına göre ödüllendirilir ya da cezalandırılır (Rifat: 1996: 31). Anlatı kuramının bu dört dönem yani olaylar dizisi ve buna bağlı olarak da anlatının anlamı, olay örgüsü içinde yer alan işlevler, anlatı izlencesinin anlamını oluşturmaktadır (Parsa ve Akmeşe, 2012: 70). Bu çalışmada da Kardeşim İçin Der'a filmi hem film içerisindeki karakterlerin arketipi hem de filmin metni yapısal analiz ile çözümlenecektir.

Arketiplere mitoloji, masal ve edebiyatta çok sık karşılır. Mitolojide tanınan Zeus vb. tanrılar, asi kahramanlar ve büyücü, cadı gibi temel karakterler aslında her çağda sözü edilen karakterlerdir. Filmlerde de arketiplere rastlanır. Örneğin, Baba filmi tipik bir kral arketipini anlatırken, Braveheart filminde kahraman arketipi görülür. Carol Pearson, 1998 tarihli "Awakening the Heroes Within: Twelve Archetypes to Help Us Find Ourselves and Transform the World" isimli çalışmasında, C. G. Jung'un evrendeki varlıkların sayısı kadar dediği arketiplerin temel olanlarını belirlemeye çalışmıştır. Bu yaklaşıma göre başlıca 12 prototipten bahsedilebilir: Yaratıcı (İng. Creator): Bu arketip kalıcı değerler üreten sanatçı kişiliği karşılamaktadır. Sınırsız hayal gücünü temel alan, sürekli yenilik ve icat yapan ideal bir kişiliktir. Düzenleyici (İng. Ruler): Bu arketip temelinde güç, iktidar ve kontrol olan yönetici, patron, kral vb. karakterleri ifade eder. Karmaşık durumları çözen, sorunların üstesinden gelen güvenilir bir kişiliği yansıtır. Mutlak gücü ve üst düzeyde zenginliği ifade eder. Prestij ve yüksek statü sahibidir. İyileştirici (İng. Caregiver): Bu arketipin temelinde insanlara iyilik yapmaktan mutluluk duymak yatar. İnsanlara yardımcı olmak, desteklemek, düzeltici olmak gibi özellikler taşır. Özellikle aziz, ebeveyn, dadı ve hasta bakıcı karakterlerinde kendini gösterir. Bilge (İng. Sage): Bu arketip bilginin insanı özgürleştirdiği motifinden hareket eder. Doğru ve yanlışın ayırtında olma, bilgi ve ustalık özellikleriyle yaşlı bilge, filozof, ermiş, uzman, bilim adamı ve öğretmen isimlerini almıştır. Kaşif (İng. Explorer): Kabına sığmayan, sürekli yeni yollar keşfeden, öncülük yapan bir karakterdir. Bu arketip bireysellik, özgürlük ve ilginç olanı merak etme duygularından hareket eder. Saf (İng. innocent): Masumiyet, iyilik ve saflık göstergesidir. Ütopik bir dünyanın hassas temsilcisidir. Melek arketipiyle özdeşdir. Savaşçı (İng. Champion, Warrior): Bu arketip bir başarı göstergesi şeklinde incelenebilir. Her zaman önde olmayı ve her şeyin iyisine ulaşma çabasını ifade eder. Sihirbaz (İng. Magician): Değişim ve pratik uygulamaları kısa yoldan elde etmeyi, neredeyse mucizevi sonuçlara ulaşmayı vaat eder. Sıradan insan (İng. Everyman): Vatandaş terimine karşılık gelen arketiptir. Sessiz çoğunluğu temsil eder. İnsanları (kadın-erkek) eşit kabul ederek ortak değerlerden yola çıkar. Soyтары (İng. Jester): Bu arketip neşeli, şakacı, oyuncu, hilebaz palyaço, deli, aptal-dahi, Joker gibi rolleri karşılayan ironik bir karakterdir. Kültürümüzde Nasrettin Hoca,

Keloğlan, Fuzuli, Nesimi gibi bu arketipe uygun birçok karakter bulunur. Onlar yaşamın ironik, eğlenceli veya uçarı taraflarını ortaya çıkarır. Aşık (İng. Lover) : Romantik kişiliği gösterir. Arkadaş, ortak, takım oyuncusu gibi karakterlere sahiptir. Toplumsal sevgi, empati ve hümanizmi kapsar. İnsanların birbiriyle olan bağlarını öne çıkarır (Pearson’dan Akt: Baştürk, 2012).

SINIRLILIKLAR

Çalışma sadece 2018 Yılında TRT’nin yapımcılığını üstlendiği, yönetmenliğini Murat Onbul’un yaptığı, Suriye meselesinin nasıl ortaya çıktığını ve Suriyelilerin yaşadığı trajediyi anlatan “Kardeşim İçin Der’a” filmini kapsamaktadır. Bu filmimizi seçmemizin amacı ise örneklem olarak seçtiğimiz “Kardeşim Der’a” filmi 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşının konu edinmektedir. Suriyelilerin neden göç ettiği sorusu savaşın başladığı 9 yıllık süre boyunca en önemli gündem maddesi olması gerekirken, 9 yıllık süreç boyunca Suriyelilerin bir savaştan kaçtığı gerçeği çoğu zaman medya ve matbuat yayınlarında çok kısıtlı olarak yer aldığı görülmektedir. Suriyelilerin buraya neden ve niye göç ettiklerinin toplumsal bilinç olarak unutulduğu ve daha çok ekonomik bir yük olarak görüldüğü günümüzde bu film Suriyelilerin bir mağdur olarak ülkelerinden kaçmak zorunda kaldıklarına işaret ederek; baskıcı ve zorba bir yönetim olan Baas rejiminin ve Beşar Esad’ın zulmünden dolayı Türkiye’ye sığınmak mecburiyetinde kaldıklarına değinmesinden dolayı bu filmi örneklem olarak seçmiş bulunmaktayız.

KARDEŞİM İÇİN DER’A FİLM ÇÖZÜMLEMESİ

Tablo 2. Kardeşim İçin Der’a Filmi Üzerine A.J. Greimas’ın Belirlediği Anlatı Dizimi

Ali Türkani, Suriye’ye döner. Ve Baas Rejimi’nin zulmüne uğrar.
Ali Türkani, Baas Rejimine direnir ve direniş tüm ülkeye yayılır. Bir İç savaş çıkar.

DÜĞÜM

Ömer ve diğer çocuklar tutuklanır.

EYLEM

Ömer ve diğer çocuklar kurtulur.

ÇÖZÜM

İç savaş çıkar. Suriye halkı, Esad’a ve Baas rejimine isyan eder.

Kaynak: (Kıran ve Kıran, 2003: 245)

Filmin Künyesi

Yönetmen: Murat Onbul

Senaryo: Fatih Mutlu, Halis Cahit Kurutlu, Vahit Taha Kurutlu

Oyuncular: İlker Kızmaz, Cem Uçan, Umut Kardağ, Mehmet Çevik, Berna Koraltürk, Serhat Onbul, Mehmet Fatih Eminoğlu

İbrahim Ethem Arslan

Senaryo: Halis Cahit Kurutlu

Yapımcı: Halis Cahit Kurutlu

Müzik: Ender Gündüzlü , Metin Arıgül

Görüntü Yönetmeni: Mehmet Başaran

Vizyona Giriş Tarihi: 13 Nisan 2018

Süre: 112 dk

Tür: Aksiyon, Dram

Ülke: Türkiye

Filmin Özeti

2011 yılının mart ayında Suriye'nin güneyindeki Der'a şehrinde, Tunus ve Mısır'da gerçekleşen halk ayaklanmalarından etkilenen ve Suriye rejiminin bas-kılarından bunalan 14-15 yaşlarındaki çocuklar, Baas rejimini eleştiren duvar yazıları yazarlar. Çocuklar tutuklanır ve işkenceye maruz kalır. Aşiret yapısının güçlü olduğu Der'a'nın aşiret reisleri aynı zamanda Beşşar Esad'ın teyzesinin oğlu olan, Der'a kenti muhaberat başkanı Atıf Necip'ten çocukları isterler. Atıf Necip aşiret reislerinin onurlarını kırarak çocukları vermez. Geçmişinde rejime muhalif olmasından ötürü şiddete maruz kalıp ve Suriye'den ayrılmış olan Ali Türkani olaylar başlamadan hemen önce Suriye'ye dönüş yaparak kardeşine, annesine sahip çıkmak geride bıraktığı sevdiği kadına kavuşmak gibi hayalleri vardır. Döndüğünde ilk gençlik dönemlerini yaşayan kardeşi Ömer, tıpkı abisi Ali'nin gençliğinde olduğu gibi Baas rejiminin haksızlıklarına karşı öfkeli. Ali kardeşini teskin ve kontrol etmeye fırsat bile bulamadan kardeşi ve arkadaşları öğretmenlerinin tutuklanmasına tepki olarak muhaberat karargahının duvarına yazı yazarlar. Ali'nin kardeşi ve diğer çocukları kurtarmak için girdiği mücadele, rejimin şiddet kullanması, çok kan akması ve süreci yönetemeyişi sonucunda Suriye halk ayaklanmasına giden süreci başlatır. Film gerçekte yaşanmış olaylardan esinlenilerek bir ağabey kardeş hikayesi üzerine kuruludur. Filmde anlatılan olaylar gerçek bir hikayedir. (URL-6)

Karakterler

Ali Türkani (İlker Kızmaz) Cem Uçan (Cemal) Mehmet Çevik (Seyid Ubeydul-

lah) (Berna Koraltürk (Zeynep) Umut Karadağ (Atıf Necip)

Zaman ve Uzam

Film 2011 yılındaki Suriye’nin Der’a şehrinde meydana gelen olayları anlatmaktadır.

Filmdeki Karakterlerin Yapısal Çözümlemesi

Tablo 3. Kardeşim İçin Der’a Filmi Karakter Analizi ve Mağduriyet Temsili Analizi

Filmdeki İsmi	Arketipi	Mağduriyet Temsili	Filmdeki Rolü
Ali Türkani	Savaşçı	Ali Türkani, Baas rejimi tarafından yıllarca ezilmiş ve işkence görmüştür. Bu zulüm sonucu Türkiye’ye kaçarak kendini korumuştur. Türkiye’den Der’a şehrine geldiğinde ise yaşadığı zulüm devam etmiştir. Ali Türkani’de bu zulme karşı direniş göstermiştir.	Filmde ana kahraman rolünde olup. Suriyelilerin yaşadığı mağduriyete karşı direniş başlatarak, filmde Baas Rejimine isyanı temsil etmektedir.
Atıf Necip	Düzenleyici	Suriye halkına, Baas rejimi tarafından gerçekleştirilen zulmün faili olan kişi Atıf Necip’tir. Filmde, Suriye halkın zulümler yaparak, Suriye halkına mağduriyet oluşturmuştur. Otoriter ve totaliter biri olarak film evreninde Suriye halkına zulümler yapmıştır.	Filmde, baş rolü oynayan kötü karakterdir. Film evreninde Esad rejimin temsilcisi olarak, Suriye halkını baskıyla ve zulümle kontrol etmeye çalışmaktadır.

Filmdeki İsmi	Arketipi	Mağduriyet Temsili	Filmdeki Rolü
Cemal	Savaşçı	Film evreninde, Baas rejiminin mağduriyetine uğramış en büyük karakterlerden biridir. Kardeşi, Baas rejimi tarafından önce elleri kırılmış sonra ise öldürülmüştür. Bunun üzerine Cemal, Suriye halkıyla birlikte, Baas rejimine direnmiştir.	Cemal karakteri, film evrenindeki düğümün başlangıcıdır. Kardeşi, Atıf Necip tarafından tutuklandıktan sonra Suriye halkını örgütleyerek, kardeşini kurtarmaya çalışmış. Böylece, Suriye halkı Esad'a karşı direnişe başlamıştır.
Zeynep	Saf	Zeynep, karakteri filmdeki en masum ve temiz karakterdir. Sevdiği kişi olan Ali Türkani'yi yıllarca beklemiştir. Ali Türkani geldikten sonra ise zalim Baas tarafından öldürülmüştür. Film içerisindeki en masum karakterin ölümü, film evrenindeki Suriye halkının "mağduriyet" temsili- nin en büyük göstergesidir.	Zeynep, film evreninde Ali Türkani'nin evlenmek istediği bir kişiyi oynamaktadır. Film içerisinde, Atıf Necip tarafından kaçırlıp öldürülmüştür.

Filmdeki İsmi	Arketipi	Mağduriyet Temsili	Filmdeki Rolü
Seyid Ubeydullah	İyileştirici	Seyid Ubeydullah, film evreninde dürüst din adamı olarak sunulmaktadır. Film içerisinde Ali Türkani'nin kardeşi ve diğer çocuklar Baas tarafından tutulduktan sonra Atıf Necip'in yanına giderek keş atarak Suriye halkına direniş ateşini yakmıştır. Ama Baas rejimi Suriye halkı tarafından sembolik değeri yüksek olan Keş atmayı aşağılayarak Suriye halkının dini sembolleriyle alay geçmiştir. Baas rejimi, Suriye halkının dini ve geleneksel değerlerine büyük saygısızlık yaparak, Suriye halkını mağdur ve mağdun yapmıştır.	Film evreninde, Seyid Ubeydullah, Baas rejimine karşı direnişin ilk aşamasını gerçekleştirmiştir. Keş atmayı organize ederek, Atıf Necip'in yanına giderek Suriye direnişinin en önemli aşamasına imza atmıştır. Film evreninde Suriye halkının değer verdiği bir din adamı rolünü oynamaktadır.

Filmdeki İsmi	Arketipi	Mağduriyet Temsili	Filmdeki Rolü
Şeyh Ahmed	Bilge	Film evrenindeki en dürüst ve saygın kişidir. Dini temsilci rolündedir. Film evreninde Baas tarafından zulme uğramıştır. Dera şehrindeki en önemli cami olan Ömer Camiye girişi yasaklanmıştır. Baas rejiminin halkın değerlerine karşı nasıl aşağılayıcı ve yasaklayıcı olduğunu göstermektedir.	Film evreninde, dini bir otorite rolündedir. Güveni, inancı, dürüstlüğü ve onuru temsil etmektedir. Suriye halkının yaşadığı mağduriyete karşı direnmenin ve onurlu yaşamının önemini vurgulayarak, halkı direnişe yönlendirerek çok önemli bir rolü ifa etmektedir.
Ömer Türkani	Kaşif	Film evrenindeki düğüm Ömer Türkani ve arkadaşları tarafından başlatılmıştır. Ömer Türkani, gerçek bir hikâyeye dayalı bir olayı canlandırmaktadır. Atif Necip tarafından tutuklanarak, Suriye halkında bir direniş eyleminin gerçekleşmesine sebep olmuştur.	Film evreninde, Ali Türkani'nin kardeşi rolünü canlandırmaktadır. Atif Necip tarafından tutuklanmıştır. Bu tutuklanma sonrasında ise Suriye halkı büyük bir direniş sahne olmuştur.

Ali Türkani (İlker Kızmaz)

Resim 2. (Ali Türkani)

Kaynak: (Kardeşim için Der’a Filmi)

Film, ana karakter olan Ali Türkani'nin; daha önce Der'a'daki zulme tepki gösterip, Necip Atif tarafından işkence görmesi sonucu üniversite eğitimi için Türkiye'ye gidip, üniversite eğitimini bitirip tekrar Der'a'ya geri dönmesiyle başlar. Ali Türkani, Türkiye'de eğitim görmüş olmasına rağmen aynı zaman da Şeyh Ahmed'in de medrese de talebesi olan ve Der'aya şehrine döndükten sonra da Şeyh Ahmed'in medresesinde talebeliğine devam etme talebinde bulunan, oldukça cesur, ahlaklı ve lider bir karakter özelliğiyle filmde yer almaktadır. Filmdeki arketipi cesur ve haksızlığa karşı direnen, savaşçıdır. Suriye halkının direnişini temsil eden örnek prototip olarak sunulmuştur. Ali Türkani, Der'adaki zulme tepki gösterip, Atif Necip tarafından işkence görüp Türkiye'ye gittikten sonra tekrar Der'a'ya dönmüş, bu geri dönüşten sonra Türkani daha soğukkanlı ve temkinli olmayı Der'ada yaşamak için tek gerçek olarak görmektedir. Der'a şehrine geldikten sonra, Beşar Esad'ın ve Baas rejiminin baskı ve zulmüyle tekrar karşı karşıya kalmış bu da Türkani'nin sürekli flashback sahneleriyle geçmişe ve Atif Necip'in kendisine işkence ettiği sahnelerin aklına gelmesine sebep olmuştur. Film evreninde, Suriyelilerin mağdur ve mağdun gösterilmesi aslında bu karakterin dönüşümüyle de açığa çıkmıştır. Esad rejimi tarafından, rejime destek ve uyum olması için çeşitli işkencelere maruz kalan Türkani, buna rağmen çoğu zaman Baas rejimine direnmiştir. Kardeşi Ömer Türkani'nin de kendisi gibi haksızlığa karşı direnen ve bir şeyler yapma niyetinde olduğunu gördüğünde ise Türkani onu uyararak, sakın ha böyle şeylere girme diye uyarmasına rağmen, kardeşinin onu suçlayarak; “Sen eski ağabeyim değilsin, çok değiştin demesiyle” kendi içerisinde bir parçalanmışlık yaşamıştır. Ama buna rağmen Der'a şehrine geri döndükten sonra daha temkinli ve soğukkanlı olarak, orada güvende yaşamayı her şeyin önüne koymuştur. Atif Necip ile geleneksel bir Arap oyunu olan şamiye oyununda (kılıçla yapılan bir oyun) bilerek yenilmesiyle de çevresindeki

herkesten tepki almıştır. Atf Necip’inde, Ali Türkani’ye, “Suriye’nin senin gibi hatalarından ders çıkaran kişilere ihtiyacı var” diyerek, Ali Türkani’nin, Baas’a ve Beşar Esad’a bağlı olmasını istemektedir. Kardeşi Ömer’in ve arkadaşlarının Atf Necip tarafından tutuklanması ve arkadaşlarından bazılarının öldürülmesi sonrası ise Ali Türkani gerçek kişiliğine dönerek, Der’a şehrini örgütleyerek, Beşar Esad’a ve Baas rejimine karşı silahlı mücadeleye girmiştir. Ali Türkani sevdiği kız olan Zeynep’e, “Artık sevdiklerimiz için hep birlikte ayağa kalkmayı öğrenmemiz gerek diyerek” Suriye halkının, Baas rejimine karşı artık direnmesi ve ayağa kalkması gerektiğini dile getirerek, Baas rejimine karşı ilk direnişi Der’ada başlatmıştır. Girdiği mücadele sonrası tüm Der’a şehrini, Baas rejimine karşı birleştirerek ve dünyaya Der’ada yaşananları duyurarak bir lidere dönüşmüştür. Ali Türkani film içerisinde aynı zamanda sosyal medyanın da önemine atf da bulunarak, Suriye’de yaşanan olayların Arap Baharı ile olan bağlantısına da dikkat çekmiştir. Suriye’de yaşanan olayların, Arap Baharı’ndan bağımsız olmadığı mesajı ile filmdeki rolünü daha da peçinlemiştir. Son final sahnesinde de kardeşi Ömer’i ve diğer çocukları kurtarıp, Atf Necip’i öldürmüştür. Kendisi de bir asker tarafından öldürülerek filme veda etmiştir. Ali Türkani, Atf Necip ile karşılaşmasında ise Beşar Esad ve Baas rejimiyle ilgili de şunları söyleyerek, filmdeki rolünü üstlenmiş olmaktadır. “Siz, duvarlara yazılar yazılan çocuklara yenildiniz, ben size sadece bunu fark ettirdim. Şimdi sen ölüyorsun Atf, sıradaki Doktor Beşar Esad olacak.” Film içerisinde Suriyelilerin nasıl temsil edildiği aslında bu metin ile de ifade edilmektedir. Esad rejiminin, küçük çocuklara ve halka eziyet ederek, zalimleştiğini ve zalimliğinde onların sonu olduğunu bu mesaj ile ifade etmektedir. Film evreninde karakter dönüşümü olarak Ali Türkani, Suriyeli halkın kendisini ifade etmektedir. Yapılan zulümlere, baskılara ve acılara Türkani artık direnmek zorundadır.

Atf Necip (Umut Karadağ)

Resim 3. (Atf Necip)
Kaynak: (Kardeşim İçin Der’a Filmi)

Filmde en önemli ikinci karakter, Beşşar Esad’ın teyzesinin oğlu olan, Der’a kenti muhaberat başkanı Atıf Necip’tir. Atıf Necip, film evreninde Baas rejimini ve Beşşar Esad yönetimini temsil ederken aynı zamanda Suriye halkına yapılan zulmün ve baskınında kendisini yansıtmaktadır. Film evreninde, Atıf Necip, rejimin Suriye halkını nasıl mağdur ve madunlaştırdığını açığa çıkartan bir karakter olarak, baskıcı, zorba ve totaliter bir kişi olarak yer almaktadır. Filmdeki arketipi ise Düzenleyicidir.

Filmin ilk giriş sahnesinde, Ali Türkan’i bir minibüse binmektedir. Minibüste, küçük bir çocuk, Beşşar Esad’ın ve babasının resmine bakarak babasına doğru: “Baba bak evde küfrettiğin kişiler” der. Bu sırada Ali Türkan’i kendisini muhaberat polisi olarak tanıtip, adamı ve oğlunu minibüsten indirerek, çocuğun babasına: “*Sen ne yaptığını sanıyorsun, ölmek mi istiyorsun, çocuğunu babasız mı bırakmak istiyorsun, muhaberat her yerde ölmek istemiyorsan çocuğunu terbiye et*” diyerek, Suriye’de yaşanan baskı rejimini göstermektedir. Filmde halk sürekli Esad ve Baas rejiminden zulüm görmekte bu zulmü de Baas adına Atıf Necip karakteri üstlenmektedir. Filmin en önemli düğüm noktası ise gerçek bir hikâyeye dayanmaktadır. Bu hikâyenin de kahramanı Atıf Necip’tir. Filmde öğretmen karakterini canlandıran (Şule Sarıcan) bir telefon görüşmesinde, “*Mübarek düşmüş, darısı başımıza*” diyerek tutuklanmıştır. Sınıf içerisinde öğretmen tutuklanırken, Atıf Necip’in yaptığı konuşma Suriye’de yaşanan baskıcı ve totaliter rejimi ifade etmektedir. Atıf sınıfın içerisine girerek şöyle der: “*Unutmayın Baas her şeyi görür, Baas her şeyi duyar ve Baas her şeyi bilir.*” Baas rejimin nasıl bir korku imparatorluğu olduğunu ifade eden bu cümle ile Atıf Necip’in karakteri temsil edilmektedir. Her şeyi bilen, duyan, gören ve insanları öldürmekte hiçbir beis görmeyen bir karakterdir. Böylece film içerisinde Suriye halkının, Baas rejimi tarafından nasıl baskıcı ve totaliter bir şekilde gözetlendiği, yönetildiği de Atıf Necip’in ağzından film içerisinde dökülmüştür. Suriye halkın içinde bulunduğu durumu yansıtan bu metin, Baas’ın temsilcisi olan Atıf Necip tarafından böyle açığa çıkmıştır. Suriye halkı, baas rejimi karşısında mağdur ve madundur. Filmde Ali Türkan’i karakteri, Suriye halkının özgürlüğünü ve direnişini temsil ederken, Atıf Necip ise Baas rejiminin zulmünü ve baskısını göstermektedir. Atıf Necip, totaliter, baskıcı ve zalim bir yöneticidir. Türkan’i ise mazlum halkın özgürlük çığıdır. Zalim karşısında ezilen onurlu bir Suriye halkıdır.

Filmdeki arketipi, zalim ve baskıcı bir karakter olarak ortaya çıkmaktadır. Herşeyi kontrol eden ve denetleyen biridir Atıf Necip. Atıf Necip, öğretmeni tutukladıktan sonra öğretmenin tutuklanmasına kayıtsız kalamayan ve duvarlara yazılar yazan öğrencileri de tutuklamıştır. Öğrencilerin tutuklanması sonucu Der’a şehri öğrencileri kurtarmak için birleşmiş ve Baas rejimine isyan etmiştir. Bu sırada Atıf Necip, Ali Türkani tarafından filmin son sahnesinde öldürülmüştür. Film evre-

ninde karakter dönüşümü hep daha keskin ve kesif bir yere evrilen Atıf Necip, baskıcılığı ve zalimliği temsil etmektedir.

Cem Uçan (Cemal)

Resim 4. (Cemal)

Kaynak: (Kardeşim İçin Der'a Filmi)

Filmdeki düğümün en önemli kahramanlarından olan Cemal, Ali Türkani'nin kardeşi kadar sevdiği aynı zaman da çocukluk arkadaşı olan dostudur. Cemal, Der'a şehrinde yaşayan kendi halinde biri olan bir karakterdir. Yıllarca, Suriye'yi mutlu etmek için uğraşan ve bu uğurda evlenmeyi dahi düşünmeyen bir karakter olarak; Suriye'ye olan düşkünlüğünü ve bağlılığını göstermektedir. Cemal'in, Hamza adında bir kardeşi vardır. Hamza, Ömer Türkani'nin de sınıf arkadaşıdır. Öğretmenin tutuklanmasından sonra, Hamza ve diğer çocuklar Der'a duvarlarına “*doktor sıra sana da gelecek*” yazmış sonrasında ise Atıf Necip tarafından tutuklanmıştır. Atıf Necip, çocukları tutukladıktan sonra herkese ibret olması için, Cemal'in kardeşi olan Hamza'yı herkesin içinde önce ellerini kırıp sonra da yüksek bir zeminden aşağıya atarak öldürmüştür. Atıf Necip, Hamza'nın elini kırarken şu sözleri dile getirerek, Beşar Esad'ın nasıl bir zalim bir rejimin lideri olduğunu da göstermektedir. “*Liderimiz Beşar Esad'a ihanet eden elleri böyle kırarım*”. Cemal bu olayın sonucunda çok büyük bir tepki göstermiş ve intikam arayışına girmiştir. Bu intikam arayışında Ali Türkani'yle birlikte hareket ederek Baas rejimine karşı direniş gerçekleştirerek, Atıf Necip'in ölmesini sağlamıştır. Filmin son sahnesinde ise Der'ada başlayan, Suriye halkının direnişinin tüm Suriye'ye yayıldığı ve Cemal'in de bir komutan olarak görev yaptığı görülür. Filmde intikam ve direniş ele alarak savaşçı arketipi ile görülmek ile birlikte dostluğu da simgelemektedir. Film evreninde Suriye halkının nasıl mağdur ve madun olarak gösterildiğinin de en büyük temsilcidir. Baas rejimi kardeşinin önce ellerini kırması, daha sonra ise onu yüksek bir yerden atarak öldürmüştür.

Berna Koraltürk (Zeynep)

Resim 5. (Zeynep)

Kaynak: (Kardeşim İçin Der’a Filmi)

Ali Türkani üniversite eğitimi için 4 yıl İstanbul’a gitmiştir. Der’a’ya geri döndüğünde ise onu bekleyen en önemli kişilerden birisi, evlenmeyi hayal ettiği ve gelecek planları kurduğu, sevdiği kişi olan Zeynep’tir. Zeynep, filmde iyiliğin ve sadakatin arketipi olarak saflığı temsil etmektedir. 4 yıl boyunca Ali Türkani’yi beklemiş ve Ali Türkani’ye inanan ve güvenen biri olarak filmde temsil edilmektedir. Filmin son sahnesinde Atıf Necip tarafından kaçırılıp öldürülmüştür. Zeynep’in ağzından çıkan son söz Ali’ye “şarkımızı unutma” olmuştur. Ali Türkani ile olan aşkın saflığı ve sadakati aynı zamanda Suriye halkının kadınlarını da temsil etmektedir. Film evreninde, Suriye halkının, Baas rejimi tarafından nasıl mağdur bir şekilde temsil edildiğine en büyük katkıyı Zeynep karakterinin hikayesi sunmuştur. Baas, iki sevgilini dahi aşkına büyük bir engel olarak, Zeynep’i canice öldürmüştür.

Mehmet Çevik (Seyid Ubeydullah)

Resim 6. (Seyid Ubeydullah)

Kaynak: (Kardeşim İçin Der’a Filmi)

Der'a şehrindeki önemli isimlerden birisidir, Seyid Ubeydullah. Dini bir otoritedir. Seyid, Hz. Muhammed'in (sav) soyundan gelenlerin kullandığı bir mahlastır. Ubeydullah'da bir Seyit'dir. Ömer ve arkadaşlarının tutuklanmasından sonra, Ali Türkani aşiretler reisini toplamış ve onlara çocukların kurtulması için tüm aşiret reislerinin toplanıp, Atıf Necip'in huzurunda "kef" atmak yani çocuklar bırakılmazsa, Esad'a ve Baas rejimine bağlılıklarının biteceğini söyleme planı yapmışlardır. Bu plan da Seyid Ubeydullah, Ali Türkani'ye çok büyük destek vermiş ve birlikte Atıf Necip'in yanına gitmişlerdir. Filmde, Ali Türkani'ye güvenen ve Suriye halkı için fedakarlıktan çekinmeyen ahlaklı bir karakteri temsil etmektedir. Suriye halkının direnişinin en önemli isimlerinden birisi olarak sunulmaktadır film içerisinde. Baas rejiminin, Suriye halkına karşı hiçbir sınır tanımadan yaptığı baskının en güzel örneklerinden biridir. Bir din adamı olmasına rağmen Baas rejimi onu hiçbir şekilde önemsememiş ve baskılarını daha çok Seyid Ubeydullah karakterine yönlendirmiştir. Seyid Ubeydullah, Suriye halkının değerleri olarak filmde yer almıştır. Baas rejimi ise bu değerleri hiç önemsemeden yok etmeye çalışmıştır. Filmdeki arketipi, iyileştiricidir. Vefa ve dostluk özellikleri ön plana çıkmaktadır.

Nusret Çetinel (Şeyh Ahmed)

Resim 7. (Şeyh Ahmed)

Kaynak: Kardeşim İçin Der'a Filmi

Der'a şehrindeki en saygın ve en muteber kişidir. Şeyhtir. Şeyh, İslami literatürde bulunduğu bölgedeki dini alandaki en yetkin kişi anlamına gelmektedir. Der'a şehrindeki önemli ve tarihi camilerden birisi olan Ömer camisinde ders vermekte olan Şeyh Ahmed, Esad'ın zulmü neticesinde oraya girmesi yasaklanmış ve zulme uğramış bir kişidir. Gerçek bir hikâye ve gerçek bir olayın rolünü oynamıştır. Der'adaki Baas rejiminin ve Beşar Esad'ın zulmüne karşı direnişin en önemli kişilerinden biridir. Film evreninde, Cuma namazını Ömer caminde

kıldırarak, hitap ettiği hutbede direnişin ve mücadele yapmanın önemini vurgulamıştır. Der’a halkını, Esad zulmüne karşı birleştirici bir rol üstlenmiştir. Filmdeki arketipi, inancı ve güveni temsil etmektedir. Bilge arketipindedir. Suriye halkının değerlerini sembolize etmektedir.

Ahmed Aslan (Ömer Türkani)

Resim 8. (Ömer Türkani)

Kaynak: (Kardeşim için Der’a Filmi)

Ali Türkani'nin kardeşidir. Filmdeki en önemli karakterlerden biridir. Sınıftaki hocasının gözlerinin önünde tutuklanması ve öğretmeninin hamile olmasından dolayı kendisini çok büyük oranda bir şey yapmak zorunda hissetmiştir. Gerçek bir olayı ve hikâyeyi canlandırmıştır. Abisi Ali Türkani'nin karakterinden ve Esad rejimine olan baş kaldırışından çok etkilenerek abisi gibi bir şeyler yapmak ve öğretmenini kurtarmak istemiştir. Bunun için arkadaşlarını organize ederek, Der'a şehrinin duvarlarına “doktor sıra sana da gelecek” diye yazmıştır. Sonrasında ise Atıf Necip tarafından tutuklanmıştır. Filmin bütün düğüm noktası bu olaylardan sonra şekil almıştır. Der'a şehri Ömer Türkani'yi ve arkadaşlarını kurtarmak için seferber olmuş ve en sonunda direniş başarılı olarak, Atıf Necip öldürülmüş ve Ömer Türkani serbest kalmıştır. Filmin son sahnesinde de Ömer Türkani Suriye iç savaşında mücadele eden birliğin içerisinde görev yaparak, Suriye halkıyla mücadeleye devam ettiği gösterilmektedir. Filmdeki arketipi kaşiftir. Türkani, haksızlığa karşı direnmeyi temsil eder ağabeyi gibi.

FİLMİN YAPISAL METİN ÇÖZÜMLEMESİ

Bu çalışmada yapısal metin çözümlemesi yapılacaktır. Görüntü ve ses gibi sinemaya özgü aktarım kanallarından istifade edilerek ana hikaye ile çerçeve hikaye çizgisi, zaman, mekan ve karakterler aracılığıyla filmde anlatımın nasıl ya-

pıldığı ve anlamın nasıl inşa edildiğinin soruları cevaplanmaktadır. Çalışmadaki arketipler ise karakterler içinde ve arasında oluşan aykırı düşünceler ve bu düşünceler arasında tartışmaya açık, kesin bir yargı içermeyen karşıtlıklar, çelişkiler sergilenmektedir.

Film, Suriye'nin Der'a şehrinde, Mart 2011'de geçmektedir. Film, Suriye'de iç savaşın başladığı 2011 yılındaki Der'a olaylarından esinlenerek çekilmiştir. Film gerçek bir hikâyeye dayanmaktadır. Filmin giriş sahnesi bir işkence ile başlar, dar ağacı gösterilir. Bir askerin elindeki copla yerde yatan bir sivile işkence yaptığı görülür. Asker, Baas rejiminin Der'a şehri muhaberat başkanı Necip Atıf, sivil ise filmin kahramanı olarak tanıyacağımız Ali Türkani'dir. Atıf Necip, yerde yatan Türkani'ye işkence etmeden önce şunları söyler: "İsyan sarmaşık gibidir. Filizken yolmazsan bakmışsın tüm ağacı sarıvermiş. Ama korkma biz sendeki o filizi söküp alacağız" diyerek, Ali Türkani'yi bıçaklamaya başlar. Bu sahne Ali Türkani'nin film boyunca flashbackler yaparak geri döneceği travmatik bir anısını oluşturmaktadır. Aynı zamanda Baas rejiminin Suriye halkına olan bakışını da yansıtmaktadır. İsyan eden Suriyelilere karşı nasıl davranılması gerektiğini anlatmaktadır.

Filmin ikinci sahnesi ise gerçek bir olaya dayandığı için en dikkat çekici sahnelerden biridir. Arap Baharı olarak tanımlanan süreçle birlikte 30 yıllık Hüsnü Mübarek iktidarının devrilmesi sadece Mısır'ı değil bölge halklarını da derinden etkilemişti. Bu tarihi devrim domino etkisiyle Bahreyn'i, Libya'yı, Fas'ı etkilemiş ve hatta Kaddafi'nin ölümüne bile neden olmuştur. Halk hareketlerinin büyük devrimlere yol açtığı bu dönemde Suriye'de Der'a şehrinde iki bayan doktor telefonla konuşurken; "*Hüsnü Mübarek düşmüş, darısı bizim başımıza...*" şeklinde niyetlerini dile getirmişlerdir." Bu telefon görüşmesi film içerisinde birebir yansıtılarak, filmin Suriye İç savaşına giden yolda nasıl bir güzergahtan geçerek ortaya çıktığına önemli oranda işaret etmektedir. Suriye'de yaşanan iç savaşın fitillerinden birisini bu telefon görüşmesi olayı oluşturur. Bu sahne filmde bir öğretmen hanım tarafından canlandırılmıştır. Atıf Necip ders yapılan sınıfa girerek sert bir üslupla şunları söyler:

"Okuduđunuz şiirleri duydum, Suriye'nin şaire ihtiyacı yok. Lidere ve Baas'a itaat eden savaşçılara ihtiyacı var diyerek, öğretmenden de onay ister. Öğretmende aynı şekilde itaat eder ve Suriyeli gençlerin görevinin Baas'a ve Esad'a itaat etmek olduğunu söyler..."

Devamında ise Atıf Necip, öğretmenin "*Mübarek düşmüş darısı bizim başımıza*" adlı görüşmesini bildiği söyleyerek; "Baas rejiminin her yerde ve her zaman Suriyelileri dinlediğini ve gözettiğini dile getirerek şunları söyler "*unutmayın, Baas*

her şeyi görür, duyar ve bilir”. Daha sonra öğretmeni tutuklar. Filmin en önemli kırılma noktasını bu sınıf sahnesi oluşturmaktadır. Çünkü sınıftaki öğrencilerden birisi Ömer Türkmani’dir. Ömer Türkmani, Ali Türkmani’nin kardeşidir. Ömer Türkmani, abisi Ali’ye hayrandır çünkü; Ali, Baas rejimine isyan etmiş bu isyanı sonrası Atıf Necip tarafından işkence görmüş ve sonra Türkiye’ye eğitime gitmiş; idealist ve özgürlüğüne düşkün biridir. Ömer’de abisini örnek alarak, öğretmen hanımın hamile olduğunu ve onun için bir şeyler yapılması gerektiğine inanmıştır. Bunun için arkadaşlarını örgütleyerek ve organize ederek, öğretmen hanımın Atıf Necip tarafından gaddarca ve zalimce dövüldüğü sırada; Der’a sokaklarına “Doktor (Beşar Esad) sıra sana da gelecek yazılarını” yazar. Bu sahne da gerçek bir olaya dayanmaktadır. Suriye iç savaşının çıkmasında Ömer ve arkadaşlarının duvara yazdığı yazılar çok önemli bir fitil olmuştur. (URL-7) Bu olay Sabah Gazetesi’nde şöyle yer almaktadır: “Telefonları istihbarat tarafından dinlenen bu iki kadın doktor tutuklanıyor ve ceza olarak saçları sıfıra vuruluyordu. Bunun üzerine, bu kadınlardan birinin akrabası olan 12-13 tane çocuk, duvarlara “Halk, düzenin yıkılmasını istiyor.” sloganını yazıyor. (Sözü edilen slogan Arap dünyasında en çok atılan slogandır.) Okulun müdürü bu çocukları istihbarata şikâyet ediyor. Çocukları içeri alıyolar ve çok ağır işkencelere maruz bırakılıyor.”

Atıf Necip öğretmen hanıma işkence sırasında şunları dile getirmektedir: “*Sevilmek mi yoksa korkulmak mı daha iyi olmalıdır. Eğer biri eksik olacaksa sevilen eksik olmalıdır. İnsanlar sevilenleri değil korkulanları sever. Korku otoriterinin ve düzenin kendisi için gereklidir. Korku tehditten doğar. Bu da otoritenin ve düzenin devamını sağlar. Bu coğrafyada zayıfların üzerine korku salmalısınız”.* Diyerek öğretmeni coplayarak askerlerin içerisinde vurur. Esad’ın ve Baas rejiminin halk üzerinde iktidar kurmak için uyguladığı politikayı anlatan bu sahne, Suriye halkına Esad tarafından yapılan zulmü de ifade etmektedir. Suriye halkının, Esad rejimi tarafından nasıl mağdur ve madun olduğunu gösteren sahne bu “metin”de dilet getirilmiştir. Esad rejiminin (BASS Partisi) Suriye halkını “korku ve şiddet” ile düzene getirmeyi şiar edindiğini bu sahnede görmekteyiz.

Filmin devamındaki sahne de ise Ali Türkan’i İstanbul’dan Der’a şehrine gelir. Kardeşi Ömer Türkmani ile birlikte dolmuşa binerler. Dolmuşta, kamera Beşar Esad ve babası Hafız Esad’a zoom yapar. Bu sırada dolmuştaki bir çocuk, resimlere tükürüp babasına döner, baba evde yüzüne tükürdüğün adam der. Ali Türkan’i hemen olaya müdahil olup. Muhaberat (Suriye Polisi) deyip dolmuşu durdurur. Ve şunları söyler: “Sen bilmez misin, Suriye’nin duvarlarının bile kulakları vardır. Eğer çocuğunun ölmesini istemiyorsan çocuğunu terbiye et diyerek adamı gönderir”. Filmde Beşar Esad’ın ve Baas rejiminin, Suriye halkını nasıl bir korku ve baskı ile yönettiği görülmektedir. Her yerde muhaberatın polisleri vardır ve bu polisler sürekli halkı baskı ile denetler.

Filmde gösterilen okul binasında ve hatta evlerin içerisine Beşar Esad'ın büyük resimleri vardır. Ve bu resimler de Esad halkı kontrol altına alan güçlü bir totaliter lider olarak temsil edilir. Filmin devamındaki sahnesinde, Ömer Türkani'nin hocasının tutuklanmasına karşı arkadaşlarıyla birlikte kalkışacağı eylem yer almaktadır. Ömer arkadaşlarıyla birlikte, Der'a şehrinin duvarlarına “*Doktor Sıra Sana'da gelecek*” diye yazmaktadır. Burada belirtilen doktor, Beşar Esad'ın kendisidir. Filmin sonrasındaki sahne, geleneksel bir Arap düğünü ile başlar. Ali ve Cemal birlikte Şeyh Ahmed'i ziyaret eder ve ona Türkiye'den selamlar iletir. Şeyh Ahmed, Hz. Ömer Camisine girmesinin yasak olduğunu dile getirerek; Baas'ın nasıl bir totaliter bir yönetim olduğunu gösterir. Cemal bu sırada, Baas'ın halktan korktuğunu dile getirerek, Hüsnü Mübarek'in başına gelenlerin, Suriye'de de Esad'ın başına geleceğinden korktukları için Suriye halkın baskı ve şiddet uygulandığını dile getirir. Filmin devamında Atf Necip, düğün alanına girer, düğün alanının merkezinde Beşar Esad'ın bir resmi bulunmaktadır. Necip Atf düğün salonuna girer, Der'a Şehri'nin ileri gelenleri vardır orada. Atf Necip'i Seyid Ubeydullah karşılar ve Şeyh Ahmed'in yanına oturmak istediğini söyleyerek; Şeyh Ahmed'in yanına oturur. Düğün de müzik başladığı sıra Atf Necip, uzun zamandır şamiye oyunu oynamadığını belirterek; yok mu benimle mücadele edecek bir baba yiğit diyerek, Ali Türkani'yi karşısına çağırır. Ali Türkani iyi bir şamiye oyuncusudur ve geçmişte Atf Necip'i yendiği dile getirilir. Bütün arkadaşları ve ailesi, Ali'nin, Atf Necip'i yeneceğini düşünürken, Ali bilerek yenilir. Necip Atf oyun sırasında; Ali Türkani'ye, Suriye'nin senin gibi hatalarından ders çıkaran gençlere ihtiyacı var, tecrübelerinden faydalanmalı Suriyeli gençler hatalı yollara girmemeliler diyerek; Suriye gençlerin, Beşar Esad'a ve Baas'a sadık ve itaatkâr olmaları gerektir alt mesajını vermektedir. Necip Atf'a yenilen Ali Türkani arkadaşlarından çok büyük tepki almıştır. Ama ona destek olan sadece sevdiği kız olan Zeynep olmuştur. Ali Türkani yenilgi sonrası inzivaya çekildiği sırada Zeynep yanına gelir. Ve 4 yıl boyunca onu beklediğini; onunla gelecek hayalleri kurduğunu dile getirir. Filmdeki en saf karakter, Zeynep olarak sunulmaktadır. Ali Türkani'ye kör kütük aşık ama onu bekleyecek kadar da dirayetli biridir.

Filmin devamındaki sahnede de dün gece Der'a şehrinin duvarlarına yazılar yazın öğrenciler tutuklanmıştır. Tutuklananlar arasında Ali Türkani ve Cemal'in de kardeşleri bulunmaktadır. Soluğu hemen karargâhta alan Ali ve Cemal; Atf Necip ile görüşmek ister. Ali Türkani, Atf Necip ile görüştüğünde; Atf şunları söyler: “Suriye'nin gençlerini sana emanet edemem; çünkü senin kardeşin Beşar'a isyan etti. Kardeşine sahip çıkamayan Suriyelilere sahip çıkamaz diyerek, telefonu yüzüne kapatır.” Ali Türkani bunun üzerine Cemal'a Der'adaki aşiret reislerini toplamamız lazım diyerek, aşiret reislerini toplar. Aşiret reislerine çocukları kurtarmak için onlara “kefiye” koymalıyız teklifini sunar. Kefiye koymak namus koymaktır denilerek; kefiyenin aşiretin onuru ve saygınlığı karşısında çocukların

serbest bırakılacağını; Atıf Necip’in Der’aya karşı gelemeyeceğini dile getirerek; aşiret reislerini ikna eden Ali Türkani, aşiretin önde gelenlerini, Atıf Necip’in yanına götürür. Bütün aşiret reisleri, Atıf Necip’in yanına giderek, çocukların masum olduğunu ve serbest bırakılması gerektiğini söyler. Bundan sonra bir daha böyle bir şey olmayacak, biz Der’a’nın bütün reisleri olarak buna kefiliz der. Atıf Necip ise bu ülkede Baas’tan büyük aşiret yok. Bugüne kadar gösterdiğimiz iyi niyet, merhamet sadece sizi yüreklendirdi, diyerek onları odadan kovar. Söz olan Seyid Ubeydullah ise bizim içinde merhamet edenlerin en büyüğü Allah’tır. Çocuklarımız, Allah’ın emanetidir. Ve Çocuklarımızı kollamak bizim onurumuzdur diyerek, başlarındaki giysiyi masaya bırakarak; Atıf Necip’e baş kaldırmışlardır. Seyid Ubeydullah, siz bizim onurumuzu kırdınız demesine rağmen; Atıf Necip, aşiret reislerini aşağılayarak şunları söylemiştir: “Çocukları artık unutun. Gidin yenilerini yapın. Yapamazsanız, karılarınızı bize gönderiz biz yaparız” diyerek odadan tüm aşiret reislerini kovmuştur. Bu olay gerçek bir olaya dayanmaktadır. Ve Suriye halkının, Esad’a karşı direnişe geçmesinden çok önemli bir rolü vardır (URL-8).

Bu olay Sabah gazetesinde çıkan bir haberde ise şöyle anlatılmaktadır: (URL-9)

“Emmy ödüllü yapımcı Jamie Doran, The Boy who started the Syrian War / Suriye’de Savaşı Başlayan Çocuk isimli belgeselinde savaşın nasıl başlayıp yayıldığını tüm dünyaya hatırlattı. Gelin şimdi Doran’ın anlattıklarına bir bakalım: Şubat 2011’de henüz 14 yaşında olan Muaviye Syasneh ve üç arkadaşı, Der’a kentindeki okullarının duvarına Esad rejiminin baskılarını karşı şakalar içeren yazılar yazdı. Ancak Esad’ın Şebbiha milisleri, Muaviye Syasneh ve arkadaşlarını tutukladı. Babaları çocuklarının akıbeti sormak için rejimin kara delikleri olarak bilinen hapishanelerden birine gittiklerinde ise aldıkları cevap, “Bu çocuklarınızı unutun. Eve gidip yeni çocuklar yapın. Eğer siz yapamazsanız, eşlerinizi bize gönderin, sizin yerinize biz çocuk yaparız” oldu. Bunun üzerine Der’a’da Esad’ın diktatörlüğüne karşı barışçıl gösteriler başladı.”

Seyid Ubeydullah da bu sözlere “Der’a hiç bu kadar aşağılanmadı” diyerek, tepkisini dile getirmiştir. Sonraki sahnede ise çocuklar tutuklu bir şekilde hücrede gösterilir. Askerler hücreye girer ve Cemal’in kardeşi olan Hamza’yı alarak Atıf Necip’in yanına götürür. Hamza’yı meydana yanına alarak; kalabalığa seslenerek şunları söyler: “Hey, gidin ve bütün Der’a’ya anlatın. Ben yazı yazan elin küçüklüğe değil, yazıdaki ihanetin büyüklüğüne bakarım, ben Doktor Beşar Esad’a ihanet eli böyle kırarım” diyerek, Hamza’nın önce elini kırar sonra ise onu avludan aşağıya atarak öldürür. Filmdeki bütün düğüm buradan sonra başlamaktadır. Der’a şehri intikam almak ve çocukları kurtarmak, yaşanan zulme tepki koymak için bu olay sonrasında “direnişe ve ayaklanmaya” başlamıştır. Bu olay gerçek bir

olaydır. (Gazete Duvar, 2020) Filmde, Suriye halkının nasıl aşağılandığı ve nasıl bir mağdur olarak ele alındığını bu sahne çok güzel açıklamaktadır. Devamındaki sahne de ise Ali Türkani ve Cemal ağlar... Cemal, bunları gebertelim! Ne olur bunları gebertelim diyerek, filmde başlayacak olan Suriye halkının direnişinin ipucunu vermektedir. Sonrasındaki sahne de ise Ali'nin yine en kötü zamanında Zeynep onu teskin etmeye ve destek olmaya gelmiştir. Zeynep ile Ali'nin aşkı, Beşar Esad'ın zulmü yüzünden yaşanmamaktır. Filmin en duygusal kısmı burasıdır. İki aşğın bile mutlu olmasına izin vermemektedir, Baas rejimi. Der'aya bambaşka hayaller ile geldiğini ifade eden Ali; Baas rejiminin kendi içinde açtığı değişimi ve dönüşümü Zeynep'e şöyle ifade etmektedir: “*Artık sevdiklerimiz için hep birlikte ayağa kalkmayı öğrenmemiz gerek*” demektedir. Türkani, Suriye halkının artık baskı ve zulme karşı direnmesi gerektiğini söylemektedir. Bu sahne aslında Suriye halkın “*mağdur*”iyetini sembolize etmektedir. Mağdur olan, ezilen ve sömürülen bir halk olan Suriye halkının artık buna bir dur demesi gerekmektedir. Sonrasındaki sahne de yine aşiret reisleri ile toplanırlar. Cemal çok ateşli bir konuşma yaparak; tek çarenin Atıf Necip'i öldürmek gerektiğini belirtmektedir. Buna karşı çıkan ise Ali Türkani'dir. Türkani, böyle bir eylem yaparsak çocukların öleceğinden bahseder. Buna rağmen Cemal, silahlı mücadele dışında bir çözümün olmayacağını dile getirerek, Ali'nin çözümünün yanlış olduğunu ifade etmiştir. Ali Türkani ise silahlı mücadelenin, girişilen mücadelenin meşrutiyetini yok edeceğini ve Atıf Necip'in tekrar kazanacağını söyleyerek; bu girişimin çok yanlış olduğunu ifade etmiştir. Ali Türkani aşiretin ileri gelenlerine şu teklifi yapar: “Cuma namazı çıkışı, tüm Der'a şehri olarak, Der'a da yaşanan olayları, Beşar Esad'ın ve Baas rejiminin zulmünü dünyaya duyurarak bir gali-biyet elde edebiliriz. Bunun için Der'a şehri olarak hep birlikte karargâha yürüyeceğiz ve Esad'ın ve Baas'ın zulmünü ortaya çıkaracağız” der. Cemal ve diğer aşiret reisleri bu karara çok büyük tepki göstererek; Suriye'de yaşanan olayların 40 yıldır sürdüğünü; Hama'da birçok katliamın yapıldığını ama dünyanın buna sessiz kaldığını söyleyerek; kimse Ali Türkani'ye inanmaz. Cemal ise Zalimin karşısında dimdik durmayı öğreten Ali Türkani benim kardeşimdi, kendi kendine hayaller kuran Ali benim bundan gayri benim kardeşim değildir diyerek odayı terk ederler... Ali Türkani'nin yanında sadece Şeyh Ahmed ve Seyid Ubeydullah kalır. Bu sahnede, Suriye halkının 40 yıldır süregelen “*mağduriyeti ve uğradığı zulmü*” çok açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Resim 9. Baas Rejimine Karşı İlk Toplantı, Der’a Şehrinin Önde Gelenleri İle Birlikte

Kaynak: Kardeşim İçin Der’a Filmi

Bir sonraki sahnede, Suriye rejimin halkın içine nasıl sızdığını ve halkın içerisindeki muhbirlerin nasıl Suriye Halkı’nı Esad’a ve Baas’a sattığını gösteren bir sahne ile başlar. Ali Türkani ve arkadaşları, Cuma namazı sonrası Der’a halkı olarak karargâha yürümeyi ve yaşanacak zulmü tüm dünyaya duyurmaya planlarken bu planı öğrenen Atıf Necip’in de bir planı vardır. O da şudur. Hapishanede yatan müebbet ceza alan mahkumların ellerine silahlar vererek; onları asker kılığında kuru sıkı mermiyle halka karşı silah sıkan bir eylem içerisinde göstererek, halkın askerleri öldürdüğü sahneleri bu defa o tüm dünyaya Suriye halkının, Baas’a nasıl isyan ettiğini göstererek; yapacağı zulmü meşrulaştırma arayışına girmektedir. Cuma namazı vaktini bekleyen; Atıf Necip’in beklemediği şey ise Suriye halkının direnci ve özgürlük aşkıdır. Cuma namazı sonrası, Baas’ın askerler dahi Ali Türkani’ye destek olarak; tüm dünyanın Baas’ın ve Esad’ın kanlı zulmünü dünyaya göstererek; dünya kamuoyuna Baas’ın nasıl bir rejim olduğunu ve Esad’ın Suriye halkına yaptığı zulmü ve baskıyı göstermiştir.

Şeyh Ahmet ise Cuma namazı verdiği hutbeyle tüm Der’a halkının Ali Türkani’nin başlatacağı yürüyüşe katılmalarını ve Suriye halkının yaşadığı haksızlığa karşı direnç göstermelerini isteyen bir hutbe vermiştir. Namaz sonrası Ali Türkani tekbirler getirerek; Der’a halkını, karargâha doğru yürütmeyi başarmıştır. Ali Türkani, Suriye halkının yaşanan zulme karşı direnişin başlangıcını bu Cuma namazı başlattığı yürüyüşle gerçekleştirmiş ve Harekatın liderliğini de üstlenmiştir. Der’a sokakları: “*Ey Allah’ım senden başka kimsemiz yok*” nidalarıyla karargâha doğru yürümeye başlamıştır. Atıf Necip, tüm dünyanın bugün Suriye’nin düşmanlarını ve teröristlerini göreceğini söylerken aynı zaman da Suriye’nin teröristlere nasıl bir şekilde cevap vereceğini de göreceğini söylemiştir. Suriye halkı ise karargâhın önüne gelmiştir. Atıf Necip’in dizdiği askerler ise ellerinde silahlar ile halkın karşısındadır. Bu sırada halkın içinden biri o askerlere

sıkarken; askerlerin kuru sıkı sıkmasıyla bunun bir komplo olduğu açığa çıkmıştır. Halkın askerleri öldürdüğü esnada; Atf Necip'in kameraları ve muhabirleri, Suriye halkının Esad'a ve Baas'a nasıl isyan ettiği ve nasıl bir terörist olduklarını göstererek onlara yapılacak zulmü ve cezayı meşrulaştırmayı amaçlamıştır. Ama meydanda Hamza adında bir çocuğun telefonu ile çektiği görüntüler bu komployu yerle bir etmiş; tüm Dünya, Der'ada Suriye halkının yaşadığı zulmü görmüştür.

Resim 10. Sosyal Medya Kullanılarak, Yaşanılan Zulüm Dünyaya Servis Edilmeye Çalışılmakta

Kaynak: Kardeşim İçin Der'a Filmi

Bu olaylar sonrası Beşar Esad, Atf Necip'i arayıp çocukları teslim edilmesi emrini vermiştir. Olay tüm Suriye'ye yayılmış ve Der'adaki olaylar Suriye halkı tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Atf Necip ise çocukları teslim edeceği sırada bazı çocukları ölü olarak teslim etmiştir; ama TV'ler sadece sağlam çocukların teslimatını çekip ve gitmiştir. Bu olay Der'a'da çok büyük bir tepki toplamıştır. Ama Atf Necip durmaz, o gün isyan eden ve yürüyüş yapan bütün aileleri toplayarak hapse atar. Suriye halkına uygulanan, zulüm ve baskı bu sahnelerde de çok net bir şekilde ortaya konmuştur.

Cemal ise kafasına koyduğu silahlı mücadeleyi yapmak için Münir ile anlaşma yapmaktadır. Münir silahları tedarik edecektir. Ama Münir, Atf Necip'in adamıdır ve birebir yaşanan her süreci Atf Necip'e doğrudan anlatmaktadır. Bunu öğrenen Ali Türkani, Cemal'e giderek bu durumu haber verir. Ve plan değiştirerek, karargâhı basma planı yaparlar. Tutuklanan insanları kurtarma planı yaparlar. Ali Türkani karargâhı basmaya giderken bu baskının, bundan sonra Baas'ın ve Esad'ın Suriye'nin özgür halkını esir tutamayacağını söylerken; sahne Kuran'ı Kerim'den bir ayet ve Ali Türkani'nin imam olarak namaz kılmasıyla devam eder. Kuran ayetiyle de yapılacak olan direnişin haklı ve doğru olduğunun altı çizilmektedir. Ve Ali Türkani devamındaki sahneyle birlikte karargâha

baskın yapar. Tüm karargâh havaya uçurulur. Bütün mahkumlar kurtarılırken; Ali Türkani benim bir işim daha kaldı diyerek, Atıf Necip’i öldürmeye gider. Ali Türkani, hızlı adımlarla Atıf Necip’in odasına girer ama Atıf Necip sevdiği kız olan Zeynep’in kafasına silah dayayarak, Ali’nin silahını atmasını söyler. Bu sırada Ali’nin arkasındaki asker, Atıf Necip’in yanındaki askeri öldürerek, safını Ali’den yani Suriye halkından yana kullandığını belirterek; Atıf Necip’e isyan eder. Bu sırada Atıf Necip hem askere hem de Zeynep’e sıkarak onları öldürür. Zeynep ölüm sırasında, Ali’ye şarkımızı unutma diye veda ederken; Ali, Atıf’ı öldürerek, şimdi sen ölüyorsun sonra sıra doktora da gelecek der ve aynı zaman da kendisi orada ölerken özgür Suriye halkının direnişi başlatmış olur. Filmin bu sahnesi, Suriye halkının, zalim Esad rejimi tarafından nasıl bir şekilde baskıya ve zulme uğradığını apaçık bir şekilde gösterirken aynı zaman da Suriye halkının ne için direniş yaptığını ve bu direnişin kime ve kimlere olduğunu da apaçık bir şekilde anlatmaktadır.

Resim 11. Ali Türkani, Atıf Necip’i Öldürür
Kaynak: Kardeşim İçin Der’a Filmi

Filmin final sahnesi ise yaşanan iç savaşın sonrasında yaşanan gelişmeleri anlatarak biter. Ömer Türkani ve Cemal sahnede tekbirlerle görülür. Baas’a ve Esad’a karşı mücadelenin devam ettiği gösterilir. İç savaş sonrası Türkiye’ye sığınan Suriyeli mültecilerin kaldığı çadır kentler gösterilir. Çadırlar gösterilirken; filmde Seyid Ubeydullah tarafından şu sözler seslendirilir: “*Suriye’deki halk ayaklanması 15 Mart 2011’de ülkenin güneyindeki Der’a kentinden başladı. Suriye savaşında şimdiye kadar 500 binden fazla kişi hayatını kaybetti. 6.5 Milyon insan evlerini terk edip başka ülkelere sığınmak zorunda kaldı. Baas Rejimi sivillere yönelik sistematik saldırısını sürdürürken Der’a hala direnmeye devam ediyor.*”

Film evreninde Suriye halkı, Baas rejimi tarafından, yönetilen, sömürülen ve ezilen bir halk olarak temsil edilmektedir. Baas rejimi, Suriye halkını totaliter bir şekilde kuşattıktan sonra bile en ufak bir isteği bile karşılamayarak halkı korku ve baskıyla mağdunlaştırmıştır. Aynı zamanda toplu olarak Suriye halkını mağdur etmiştir. Film içerisinde, Suriye halkı yaşanan bu mağduriyete ve mağduniyete karşı direnişi seçerek, yaşanan bu duruma isyan etmiştir. Ali Türkani karakteri üzerinden tüm Suriye halkı Baas rejimine karşı direniş gerçekleştirmiştir.

SONUÇ

Türkiye’deki geçici koruma altındaki kayıtlı Suriyeli sayısı 18 Kasım 2020 tarihi itibarıyla bir önceki aya göre 10 bin 893 kişi artarak toplam 3 milyon 635 bin 410 kişi oldu. Bu kişilerin 1 milyon 699 bin 107’sini (%46,7) 0-18 yaş arası çocuklar oluşturuyor. 0-18 yaş arası çocukların ve kadınların toplam sayısı ise 2 milyon 565 bin 823 kişi. (%70,5) (URL-10) Neredeyse 4 milyona yakın Suriyeli mültecinin ülkemizde 2011 yılında beri Suriye’de yaşanan iç savaş sonrası ülkemize gelmesi; dünya göç literatüründe çok önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Dünyada en çok mülteci sahibi ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Türkiye mültecilere hem ekonomik hem de toplumsal olarak birçok noktada destek verirken, 4 milyona yakın Suriyelinin, kamuoyunun bilinçlenmesinde çok önemli bir rolü olan sinemanın dışında kalması düşünülemezdir. Sinema sanatı, bazen tamamen kurgusal içerikler üretirken bazen de hem kurgu hem gerçeği aynı anda yansıtan filmler üretmektedir. Bu filmde yönetmen, 2011 yılında Suriye’de yaşanan iç savaşın başlangıcına giderek, Suriye’de yaşanan olayları gerçek olaylara dayanarak anlatma mücadelesine girmiştir. Film yapısı itibarıyla; Suriye halkının, totaliter ve baskıcı bir yönetim olan Baas rejimi karşısında neredeyse 40 yıllık yaşanan zulmünü konu edinmektedir. Baas rejimi, halkın üzerindeki baskısını Arap baharıyla daha da arttırarak en ufak bir gösteriye dahi izin veremez hale gelmiştir. Der’ada 14-15 yaşındaki öğrenciler, öğretmenlerine yapılan haksız tutuklanmaya itiraz ederek, Der’a sokaklarına “*doktor sıra sana da gelecek*” yazar, olaylar bunun sonucunda patlak vererek, Esad’a ve onun kurduğu baskı rejimi olan Baas partisine direnişi ele alır. Film içerisinde Beşar Esad ve Baas Partisi, halkı sürekli denetleyen, onlara asla göz açtırmayan totaliter bir yönetim biçimi olarak sunulurken; Suriye halkı ise mağdur ve madun olarak, birçok yaşanan zulme tepkisiz ve eylemsiz kalan bir halk olarak sunulur. Filmin düğüm noktası ise burada başlar; yaşanan birçok zulme tepki göstermeyen Suriye halkı; çocukların tutuklanıp, aşiret reislerinin de çok kötü bir şekilde Baas rejimi tarafından aşağılanması sonrası isyan ederek; Arap baharında yaşanan devriminde etkisiyle Suriye’de bir iç savaşın patlak vermesine sebep olur. Film evreni ise burada başlar. Suriye iç savaşının başlangıcını konu edinerek, bu iç savaş neden başladı ve Suriyeliler neden mülteci konumuna düştü sorularına cevap verir. Suriyelilerin yaşadığı baskı

ve zulüm sonucu ülkelerini terk etmek zorunda olduğu ve yıllarca Baas Partisi ve Esad tarafından madun ve mağdur olarak yaşatıldığını gösteren film, Ali Türkani karakteri etrafında şekillenir. Ali Türkani ile Suriye halkını özdeşleştiren film; Suriye'nin direnişi ve özgürlüğü noktasında yaşadıkları haklı mücadeleyi aksiyon ve flashbacklerle destekler. Film, karakterler üzerinden okunduğunda, Ali Türkani karakterinin yaşadığı zulümlere önce sabrı, sonra bu sabrın sınırlarının genişlemesi ve en sonunda ise direnişi filmin yapısını oluşturmaktadır. Suriye halkının, Baas rejimi karşısındaki onurlu direnişini konu edinen bu filmde mekân olarak kısmen Suriye kullanılarak, gerçeklik etkisi oluşturulmuştur. Filmde müziğin de sadece Ali Türkani ve sevgilisi Zeynep arasında kullanılması da filmi genel olarak bir direniş ekseninde ele alır. Ali Türkani'nin, Suriye halkının sesi olarak sunulması ve direnişi başlatan kişi olmasında Türkiye'den Der'aya gitmesi ve Der'ada daha önce yaşadığı zulüm çok etkili olmuştur. Aynı zamanda film, Arap Baharı'nın sosyal medya üzerinden başlamasına da atıf yaparak; Ali Türkani'nin (Suriye halkının) Esad'a karşı direnişe ilk olarak sosyal medya üzerinden başladığını göstererek; Suriye'de yaşanan olayların, Arap Bahar'ında yaşanan olayların paralel olduğuna gönderme yapmaktadır. Arap Baharı'nın totaliter ve baskıcı rejimlere karşı; halkların özgürlük ve adalet mücadelesi olduğunu alt metin olarak veren film; Suriye halkının direnişini, Arap Bahar'ından ayrı tutmayarak, onun bir parçası olduğunu yansıtmaktadır.

Filmin metin analizine baktığımızda ise Suriye halkının, rejim tarafından nasıl mağdunlaştırıldığı, nasıl bir totaliter baskı altında bulunduğu apaçık görünmektedir. Suriyeli halk çoğu zaman- görünen-izlenen-yönetilen, zulme uğrayan ve ezilen bir halk olarak sunulmaktadır. Bu zulmün sonucunda ise insanların göçe zorunlu olarak uğradıkları filmin ana yapısını oluşturmaktadır. Günümüzde de Suriyeli mültecilerle ilgili en önemli sorun, Suriyelilerin sığındıkları ülkelerde de bir nefret söylemine uğradığı gerçeğidir. Bu nefret söylemine uğrama, bazen milletçi söylem ile olurken bazen de ekonomik sebeplerle olmaktadır. Oysaki Suriyeliler, göç olmaya Esad rejimi tarafından zorlanmış. Bir iç savaş sonucunda yaşanamaz bölgeden zorunlu olarak başka ülkelere sığınmışlardır. Bu noktada bu film de Suriyelilerin yaşadığı bu göç dalgasının ve yaşanan karmaşıklığı gerçeğe dayalı kurgu ve yarı belgesel tarzı ile ele alarak bu sorulara cevap verme çabasına girdiği görülmektedir. Filme dair yapılacak olan eleştiri belki şu olabilir. Karakter dönüşümleri çok keskin ve hızlı olarak gerçekleşmiştir. Karakterlerin film evreninde büyümeden keskin bir dönüşüme uğramaları hikâyenin karakter üzerinden gitmesinden dolayı büyük boşluklar bırakmaktadır. İkinci husus gerçek olaylara dayalı olarak bir anlatım tarzı gerçekleştiren film bazen bir belgesel havası bazen de kurmaca bir film havası vermiştir. Doğrudan, didaktik anlatımlar kurmaca filmin doğasını ve anlamın büyüsünü bozduğunu da ortaya koymaktadır. Film evrenindeki karakterler ve hikâye – Suriyeliler yaşadığı dramı ve tramvayı

anlatmak amaçlı olarak Suriyelileri “mağdur ve madun” olarak gösterme çabasında olduğu için yer yer sinemasal evrenin dışına çıktığı da gözlemlenmektedir.

Filmin yapımcısının TRT olması da çok önemli bir olguyu açığa çıkartır. TRT, Türkiye’nin tek kamu yayıncısı vasfını taşıyan kanalıdır. Bu film TRT’nin yapımcılığı sayesinde ortaya çıkmıştır. Bu filmdeki anlatılar da aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Suriye’deki olayları ve iç savaşı nasıl gördüğünü ortaya çıkarmaktadır. Suriye’deki olaylarda mağdur ve madun olarak; baskı ve zulme uğrayan Suriye halkının direnişini ve özgürlük arayışını olumlayan bu film hem tarihi hem de gerçek olaylardan esinlenerek ortaya çıkması; bu filmi aynı zaman da Suriye’de yaşanan olayların sebeplerini de anlamaya ve Türkiye’de yaşayan 4 milyon Suriyeliyi’de anlamaya ve onlarla birlikte yaşarken onların acılarını hissetmeye sebep vermektedir. Suriye’de yaşanan olaylardan en çok etkilenen ülke olan Türkiye’nin bu konuyu sinema üzerinden ele almaması düşünülemezdi. Türkiye’de şu an en çok konuşulan konulardan biri olan Suriyelilerin neden Türkiye’ye geldiğini, bu savaşın niye çıktığını, Esad’ın nasıl bir lider olduğunu anlatması bakımından bu film çok önemli bir rol oynamaktadır.

KAYNAKÇA:

Akın, Mahmut Hakkı, Bozbaş, Gökhan (2020), Suriye’den Türkiye’ye Göçün Sosyolojik Sonuçları: Suriyeli Göçmenler Üzerine Uygulamalı Bir Saha Araştırması, Ankara. *Liberal Düşünce*, 97.

Barın, Hilal, (2019). Türkiye’deki Suriyelilerin Entegrasyonunda Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: Ankara Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

BM, (2017) Uluslararası Göç Raporu 2017 (International Migration Report), NY.

Chapman, S. (1990) Coming to Terms: The Rhetoric of Narrative in Fiction and Film. Ithaca Cornell University Press.

Dedeoğlu, S. ve Ekiz Ç. (2011). Göç ve Sosyal Dışlanma: Türkiye’de Yabancı Göçmen Kadınlar. Ankara: Efil Yayınları.

Çomak H., Sancaktar C., Yıldırım Z. (ed.) (2016) “*Arap Baharı ve Suriye Savaşı*”, *Uluslararası Politikada Suriye Krizi*. İstanbul: Beta Yayınları.

Erbaş, H. (2019). *Göç Ve Göçmenler Gidişlerden Kaçışlara Kuram, Yöntem Ve Alan Yazıları*. İstanbul: Phoenix Yayınevi.

Erden, A. (1998). *Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştiri*. Ankara: Gündoğan Yayınları.

Erdoğan, Murat, (2015). *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları

Güçtürk, Y., (2014), *Sürgün ile Savaş Arasında Suriyeli Mülteciler, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA)*, Ankara.

Güllüpınar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği Ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 53-85.

Gültekin, T. (2019). Türk Sinemasında Suriye Sorunu Ve Suriyeli Mülteciler, Batman, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Jung, C.G. (2012) *Dört Arketip*. İstanbul: Metis yayınları.

Kınık, Kerem, (2019). *Türkiye’de Bulunan Suriyeli Sığınmacıların Ulusal Sağlık Sistemi Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi*, İstanbul, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Bezmialem Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Kıran, A. & Kıran, Z. (2003) *Yazınsal Okuma Süreçleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kiraz, S. (2018). *Suriye İç Savaşı Sırasındaki Türk Dış Politikasının Neoklasik Realizmin Bakış Açısından Analizi (2011-2017)* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koldaş, U. ve Köprülü N. (2011). Arap İntifadası mı?: Arap Dünyasındaki Toplumsal Hareketlerin İçsel, Bölgesel ve Uluslararası Dinamikleri, *Akademik Orta Doğu*, 6 (1).

Orhan, O. (2013). Suriye Türkmenleri: Siyasal Hareketler ve Askeri Yapılanma, *Ortadoğu Analiz*, 5 (51).

Parsa, A. F. & Akmeşe, Z. (2012). *Nuri Bilge Ceylan Sinemasında Anlatı Kodları ve Arketipler ‘Bir Zamanlar Anadolu’da’*, 6. Oturum- Sinemamızda Toplumsal Arketipler, Türk XIII. Film Araştırmalarında Yeni Yönelimler Konferansı: Sinema ve Bellek, Kadir Has Üniversitesi İletişim Fakültesi Uluslararası Konferans. İstanbul

Propp, V. (1985) *Masalın Biçimbilimi*, (M. Rıfat, S. Rıfat Çev), İstanbul: BFS Yayınları.

Rıfat, M. (1996) *Homo-Semioticus*, İstanbul: COGİTO Yapı Kredi Yayınları.

Shiferaw, F. (2019). Assesment Of The Urban Refugee Lıvelıhood İn Ethiopia: The Case Of Eritrean Refugee İn Addis Ababa, Yüksek Lisans Tezi, St. Mary Üniversitesi Lisansüstü Çalışma Okulu, Ethiopia.

Tunç, A.İ., (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye ‘deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme, *Tesam Akademi Dergisi*, 2.

Vesek, Sait; Suğur, Nadir, (2020), Türkiye’deki Suriyelilerin Kentsel Yaşam Deneyimleri Gaziantep ve İzmir Örneği, *İnsan ve Toplum Dergisi*, 10 (4).

Yılmaz, R. S. (2017). Gündelik Milliyetçiliğin Yeniden İnşasında Savaş Retoriği: Biz Olsak Savaşırđık!, *Uluslararası Savaş ve Kültür Sempozyumu*, Ankara.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

URL-1 <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/fuat-oktay-suriyelilere-40-milyar-dolar-harcadik-257964h.htm> (Erişim Tarihi: 10.12.2019)

URL-2 <https://www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar>

URL-3 <https://www.amnesty.org> (Erişim Tarihi: 18.12.2019)

URL-4 <https://www.unhcr.org/tr> (Erişim Tarihi: 18.12.2019)

URL-5 <https://www.karar.com/guncel-haberler/turkiyede-kac-milyon-suriyeli-yasiyor-turkiyede-illere-gore-suriyeli-sayisi-1421250> (Erişim Tarihi: 17.12.2019)

URL- 6 <https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2017/03/30/suriyede-ne-oldu-ilk-gosteriler-3/> (Erişim Tarihi: 06.12.2019)

URL-7 <https://www.habervakti.com/dosya/suriye-savasi-ne-zaman-ve-nasil-basladi-h83178.html>, (Erişim Tarihi: 18.12.2019)

URL-8 <https://www.sabah.com.tr/pazar/2017/02/19/keske-o-graffitileri-cizmeseydim>, (Erişim Tarihi: 18.12.2019)

Türk Sinemasında Suriyeli Mülteciler “Kardeşim için Der’a Filminde Mültecilerin Mağduriyet Temsili

URL-9 <https://www.habervakti.com/dosya/suriye-savasi-ne-zaman-ve-nasil-basladi-h83178.html> (Erişim Tarihi: 9.12.2019)

URL-10 <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>